

PREVALJSKE NOVICE

GLASILO OBČINE PREVALJE

JULIJ 2021

ODLIČJA | NAGRADE | PRIZNANJA

NAGRADE IN PRIZNANJA ZA LETO 2020	4
OBČINA PREVALJE JE PRIDOBILA PODALJŠANJE NAZIVA BRANJU PRIJAZNA OBČINA	10

PROJEKTI IN UREDITVE V OBČINI PREVALJE

PRIBLIŽEVANJE ZAKLJUČKA DEL PRI PROJEKTU ODVAJANJE IN ČIŠČENJE ODPADNE VODE V POREČJU MEŽE: SKLOP 2 (OBČINA PREVALJE)	12
MALE KOMUNALNE ČISTILNE NAPRAVE (MKČN)	16

JUBILEJI

60 LET GIBANJA BRALNA ZNAČKA	18
OB 60-LETNICI BRALNE ZNAČKE	22
MOHORJANOVA JUBILEJNA TRIDESETA KONCERTNA SEZONA	23

ŠOLSTVO

ODLIČNI DEVETOŠOLCI V ŠOLSKEM LETU 2020/21	25
KNJIŽNICA IN BRALNI NAHRBTNIK V VRTCU PREVALJE	26
VZGAJAMO ZELIŠČA	27
GLASBENA ŠOLA RAVNE NA KOROŠKEM	27

KULTURA

DR. MARKO MOTNIK, ORGANIST IN MUZIKOLOG	28
DRUŠTVO ZA RAZVOJ GLASBE RIFF	30
DESET LET ETNO SKUPINE RAKUNI	31
VOKALNA SKUPINA ŠENTANEL	32

KNJIŽNE NOVOSTI

PRI KULTURNEM DRUŠTVU MOHORJAN STA LETOS IZŠLI DVE KNJIGI	32
--	----

IN MEMORIAM

VALENTIN ARNOLD (1944 –2020)	33
------------------------------	----

DOGODKI | PRIREDITVE

KOROŠKA KOŠTA, PREHRAMBNA DEDIŠČINA TREH DOLIN	34
---	----

ZDRAVJE

ZDRAVJE V OBČINI PREVALJE	36
OBČINA PREVALJE – ZDRAVO MESTO	41
POROČILO O KAKOVOSTI PITNE VODE NA OBMOČJU OBČINE PREVALJE V LETU 2020	42

PROSTOVOLJSTVO

POVEZANI V TEŽAVAH, KI NAM JIH PRINAŠAJO LETA	43
---	----

ŠPORT

KARATE KLUB PREVALJE	44
KOŠARKARSKA ŠOLA JEZERNIKI PREVALJE 2020/21	45
ODBOJKA V SEZONI 2020/21	46

KRIŽANKA	47
----------	----

PREVALJSKE NOVICE | Glasilo Občine Prevalje | Leto 2021, letnik 21, številka 28 | Izdajatelj: Občina Prevalje | Uredniški odbor: Aleksandra Saša Horvat, Hedvika Gorenšek, Barbara Žvirc
Odgovorni urednik: Boštjan Gorenšek | Uredila: Barbara Žvirc | Za verodostojnost posameznih člankov odgovarjajo avtorji. | Jezikovni pregled: Andreja Čibron Kodrin (razen str. 37–40)
Gradivo s fotografijami so pripravili: strokovne službe Občine Prevalje, zavodi, društva in posamezniki. | Oblikovanje: Andrej Knez, Sans | Tisk: Malex d.o.o. | Naklada: 2.500 izvodov
Fotografije so prispevali: arhiv Občine Prevalje, arhiv OŠ Franja Goloba Prevalje, arhiv Vrtca Krojaček Hlaček, arhiv KD Mohorjan, arhiv Društva za razvoj glasbe RIFF, arhiv Koroškega
pokrajinskega muzeja, Aleksandra Saša Horvat, Bernarda Gradišnik, Bojan Jeznik, Greta Jukič, Ferdo Piko, adobestock, arhivi športnih društev in klubov, Nace Zavrl ter Alojz Ovnič.
Prevalje, julij 2021 | Na naslovnici: Šentanel

Spoštovani!

Prevaljske novice izidejo dvakrat na leto: poleti in pozimi.

Prispevke za junijsko/julijsko številko pošljite najpozneje do 5. junija, za decembrsko številko pa najpozneje do 5. decembra.

Spoštovane občanke, spoštovani občani!

Zadnje čase se nam zdi, da stopicamo na mestu. Predvsem zaradi epidemije, ki pa se počasi vendarle umika zaradi vseh naših prizadevanj in ukrepov. V poletje gremo z malo boljšimi občutki počasne normalizacije družbe kot celote. Vendar je virus še vedno med nami in strokovnjaki pravijo, da bo tudi ostal, a da ga bomo lažje obvladovali s precepljenostjo in nekaterimi ukrepi, ki bodo potrebni tudi v prihodnje. Zato velja apel vsem, ki se še niste cepili, pojdite se cepit, če res nimate posebnih zdravstvenih zadržkov, predvsem sedaj ko lahko cepivo tudi izbirate! Po mnenju stroke je cepljenje edini način obvladovanja virusa.

Zgodovina in življenje nas uči, da moramo biti potrpežljivi in strpni, če želimo normalizacijo življenja in doseči postavljene cilje. Vedno si želimo več, hitreje in bolje. Ta želja je jamstvo razvoja in napredka vsake družbe.

»In vendar se vrtili,« je sloviti stavek, ki naj bi ga leta 1633 izrekel italijanski matematik, fizik in filozof Galileo

Galilei. In vrtili se tudi v naši Občini Prevalje, in to celo hitreje, kot bi si pred leti upali napovedati največji optimisti. Zaključujemo gotovo največjo okoljevarstveno investicijo v občini, in sicer izgradnjo centralne čistilne naprave in kolektorskega sistema, nekje proti koncu leta se bo začelo poskusno obratovanje.

Smo v fazi izgradnje dolinske kolesarske poti od Petrola do Poljane, zaključena bi naj bila do konca leta.

Saniramo kar nekaj plazov z rekonstrukcijami občinskih cest (cesta proti Zagrađu, 2. faza (Alekar–Komes); dolinska cesta proti Šentanelu, 1. in 2. faza, do odcepa za Jamnico; Kot–Leše, nadaljevanje od kmetije Lagoja proti Lešam, v dveh odsekih; sanacija plazov proti Lešam od kapelice naprej ...).

Za izgradnjo parka Jezero s plezalnim centrom urejamo še zadnjo dokumentacijo, pripravljamo natečaj za ureditev parka in iščemo še manjkajoča finančna sredstva.

Z nakupom dobrih 5.000 kvadratnih metrov zemljišč smo razširili šolski prostor na južni strani šole za dodatne zelene površine in igrišča za šolo in vrtec.

Smo v zaključni fazi razpisa za podelitev koncesije za vzdrževanje občinskih cest in izgradnjo novih asfaltiranih odsekov v dolžini 24 km v naslednjih dveh letih, in sicer na območju tako imenovanih pentelj. Za asfaltiranje so predvideni naslednji odseki cest: Brinjeva gora–Rožič, Klemen–Rožič, Suhi Vrh–Šentanel, Hermonk–Mežica, Pik–Lom–Mežica, Pečnik–Šentanel, na Jamnici pa še Črešnik–Mikl in Pečar–Gornik.

Pripravljamo celovit koncept razvoja turizma na Poljani, kjer z izgradnjo suhega in delno ojezerjenega zadrževalnika v okviru večje poplavne varnosti

ter z izgradnjo dolinske kolesarske povezave nastaja velika možnost razvoja dodatne športno-turistične ponudbe.

Še enkrat bi si lahko citirali Galileja: »In vendar se vrtili.« Tokrat ko gre za zgodovino slovenskega naroda. Pred 30 leti, ko je bila na referendumu jasno izražena volja, da želimo Slovenci živeti v lastni državi, smo si jo morali še izbojevati v osamosvojitveni vojni. To, kar imamo danes, pred desetletji ni bilo samoumevno. Potrebni so bili vizija, odločnost, pogum in enotnost. Žal so bile potrebne tudi žrtve. Danes, po 30 letih, te vrednote, ki so narod povezale, počasi bledijo. Niso povsem izginile, a ker jih nismo negovali, jih bomo morali ponovno zgraditi ali vsaj utrditi. Morda je po 30 letih spet prišel čas, da strnemo vrste, da se spomnimo na malega človeka, da vdahnemo naši državi spet ščepec optimizma, ki ga vsi potrebujemo.

V naši občini ne manjka posameznikov in društev, ki so pripravljeni narediti nekaj več, nekaj, kar daje naši občini dušo in prepoznavnost. Ob predstavitvi letošnjih nagradencev je priložnost, da se jim zahvalimo za nesebično delo in dosežke. Nagrade in priznanja niso le poklon minulemu delu – so tudi prijazno povabilo, da svoje aktivnosti nadaljujete in pritegnete k svojemu delu tudi druge. Potrebujemo vas, saj se kakovost življenja občanov odraža tudi ali predvsem v nematerialnih dobrinah ...

*Želim vam lepe počitniške in
dopustniške dni! Ostanite zdravi!*

DR. MATIČ TASIČ,
župan Občine Prevalje

NAGRADE in PRIZNANJA ZA LETO 2020

Občina Prevalje na podlagi Zakona o lokalni samoupravi, Statuta Občine Prevalje in Odloka o priznanjih in nagradi Občine Prevalje imenuje častnega občana, podeljuje domicil in nagrado, priznanja Občine Prevalje, Sušnikova priznanja za kulturo in priznanja za šport. Podeljena odličja so znak družbenega priznanja in zahvale našim občanom ter spodbuda za uresničevanje napredka, večanje ugleda in uveljavljanje naše lokalne skupnosti v širšem prostoru.

Prejemnikom nagrade in priznanj iskreno čestitamo.

NAGRADA OBČINE PREVALJE

Društvo upokojencev Prevalje

Za dolgoletni prispevek k razvoju aktivnega življenja in bogatitvi življenja upokojencev v Občini Prevalje.

Društvo upokojencev (DU) Prevalje je v letu 2020 praznovalo 70-letnico delovanja. Šteje več kot 740 članov. Vsa leta v društvu delujejo športne sekcije: balinanje, kegljanje, kegljanje na vrvici, pikado, smučanje in pohodništvo. V okviru društva delujeta mešani pevski zbor in gledališka skupina Zimzelen, ki nas vsako leto razveseli z izvirnimi in zabavnimi odrskimi uprizoritvami. Vodijo projekt Starejši za starejše za boljšo kakovost življenja doma, v okviru katerega prostovoljci društva obiskujejo občane, starejše od 69 let. V sodelovanju z družbo Smeri Ravne organizirajo različne krožke in predavanja, oblikujejo glino ter rišejo. DU Prevalje se zaveda pomembnosti, da se ljudje v tretjem življenjskem obdobju ne zaprejo med štiri stene in najdejo smisel življenja v druženju in dejavnostih, ki jih najbolj zanimajo.

PRIZNANJE OBČINE PREVALJE

Martin BLATNIK

Za pomemben prispevek pri delu in razvoju Društva upokojencev Prevalje.

Martin Blatnik je poleg opravljanja funkcije člana upravnega odbora Društva upokojencev Prevalje tudi glavni organizator različnih dogodkov v društvu. Že 28 let je član Društva šoferjev in avtomehanikov Ravne, ki pokriva tudi Občino Prevalje. 20 let je bil tudi blagajnik društva. Martin Blatnik je koordinator in šofer brezplačnih prevozov za starejše občane Občine Prevalje.

Štab Civilne zaščite Občine Prevalje

Za požrtvovalno in uspešno opravljanje nalog zaščite, reševanja in pomoči občanom Občine Prevalje.

Štab Civilne zaščite Občine Prevalje izvaja naloge operativno-strokovnega vodenja civilne zaščite in skrbi za koordinacijo z drugimi službami in organi (Prostovoljno gasilsko društvo Prevalje, Policija, JKP Log ...), ki so ob naravnih in drugih nesrečah neposredno aktivirani. Po požrtvovalnem delu in uspešnem opravljanju nalog zaščite, reševanja in pomoči občanom v preteklih letih so se člani štaba še posebno izkazali v letu 2020, ko so v času epidemije covid-19 skrbeli za nudenje pomoči občanom, dostavo hrane in zdravil, razdelitev zaščitnih sredstev ter pomagali pri testiranju in drugod.

Kristijan KRAJGER

Za pomemben prispevek pri razvoju pohodništva in planinarjenja v Občini Prevalje.

Kristijan Krajger je bil 28 let član Planinskega društva Prevalje, 22 let vodnik ter 20 let markacist in načelnik vodniškega odseka. V letih 2019 in 2020 je označil 17 prevaljskih vrhov, s čimer je prvič ponudil občanom Prevalj in drugim obiskovalcem možnost, da lahko obhodijo vse vrhove, ki obdajajo našo občino. Na Triglav je spremljal že več kot 250 Prevaljčanov. Zadnji dve leti v gore in na krajše pohode brezplačno vodi različne skupine Prevaljčanov in s tem prispeva k aktivnemu življenju in zdravju prebivalcev Občine Prevalje. Kljub vsem aktivnostim še vedno najde čas in voljo za kegljanje na vrhovi v Društvu upokojencev Prevalje, kjer je tudi vodja sekcije in tekmovanja v Mežiški dolini.

SUŠNIKOVA PRIZNANJA OBČINE PREVALJE

ZLATO SUŠNIKOVO PRIZNANJE

Moški pevski zbor Vres

Za petdesetletno neprekinjeno ustvarjalno delovanje v kulturi, zlasti na področju zborovskega petja.

MoPZ Vres je bil ustanovljen jeseni leta 1971 in deluje neprekinjeno že petdeset let. Vseskozi je rasel v programskem, kulturnem in širšem družbenem pomenu delovanja. Od vsega začetka delovanja je zbor gradil svojo prepoznavnost na koroški ljudski pesmi. V petdesetih letih je v zboru prepevalo 175 pevcev, nekateri od njih pojejo v njem še danes. Vodili so ga trije zborovodje, prvi je bil Jožko Kert. MoPZ Vres je v petdesetih letih potoval in predstavljal Prevalje ter Slovenijo po vsem svetu. Sodeloval je z najboljšimi dirigenti in skladatelji. Številni koncerti, TV-snemanje, tisočere pevske vaje in zborovska tekmovanja na domačih in tujih tleh, koncertne turneje po domovini in številnih državah – vse to je v letih delovanja ustvarilo homogeno glasbeno telo, vredno spoštovanja. MoPZ Vres je bil in ostaja eden najboljših slovenskih moških zborov.

SREBRNO SUŠNIKOVO PRIZNANJE

Alojz KREVIH

Za dolgoletno predanost likovni dejavnosti v Občini Prevalje in izjemno delo pri Kulturnem društvu ART Karinta.

Alojz Krevh, slikar samouk, odprt za vseživljenjsko učenje in strokovno rast, je veliko prispeval k ugledu Prevalj in širše Koroške na področju ljubiteljske likovne umetnosti. Predanost likovnemu ustvarjanju je njegova popotnica skozi življenje. Udeležuje se likovnih kolonij doma in v tujini ter redno prejema visoka priznanja za svoja dela. Njegovo ljubiteljsko slikarsko udejstvovanje navdušuje tudi strokovno javnost. Sam pogosto poudari: »Mežiška dolina je ena najlepših dolin, navdušuje me z lepotami. Rad jih ujamem na slikarsko platno, saj se tu najde še polno sledi preteklosti.«

BRONASTO SUŠNIKOVO PRIZNANJE

Vokalna skupina Šentanel

Za negovanje pevske tradicije in prisotnost kulture v Šentanelu.

Vokalna skupina Šentanel je bila ustanovljena leta 2005 z imenom Šentanelski kavalirji, s trenutnim imenom pa deluje zadnja leta. V letih delovanja se je v skupini izmenjalo več kot deset pevcev. Skupina z negovanjem koroške ljudske pesmi in sodelovanjem na vseh domačih kulturnih prireditvah že petnajst let promovira vas Šentanel in Občino Prevalje ter veča njuno prepoznavnost na Koroškem in širše.

PRIZNANJA ZA ŠPORT OBČINE PREVALJE

SREBRNO PRIZNANJE ZA ŠPORT

Tomaž SONJAK

Za velik prispevek športu mladih in pedagoškemu delu v Občini Prevalje.

Tomaž Sonjak je vsestranski športni delavec in športni pedagog. Njegovo življenje je prepleteno z različnimi športnimi vsebinami, od igranja za Nogometni klub Korotan v prvi ligi do vodje nogometne šole in zgodovinske uvrstitve selekcije U15 v prvo slovensko ligo ter različnih dosežkov na šolskih tekmovanjih. Svojo pedagoško pot je začel na Osnovni šoli Franja Goloba Prevalje, kjer poučuje še danes. Učencem ponuja dodatne vsebine na področjih nogometa in odbojke ter organizira različna športna tekmovanja. S svojimi ekipami se redno uvršča na različna državna tekmovanja. Zadnjih šest let je trener alpskega smučanja za mlade in pri Alpsem smučarskem klubu Fužinar skrbi za razvoj smučarskega znanja. Štiri leta je bil tudi predsednik Športnega društva Šentanel, kar kaže na njegovo aktivnost na športno-rekreativnem področju tudi v domačem kraju.

ŠPORTNIK LETA 2020

Vid PERŠAK

Vid Peršak je član španske profesionalne kolesarske ekipe Orbea Fox Team. V sezoni 2020 je najboljši slovenski enduro gorski kolesar uspešno nastopal na tekmovanjih v Sloveniji in tujini. Kljub okrnjenosti tekmovanj zaradi covid-19 je Vid v letu 2020 dosegel nekaj odličnih rezultatov. V tekmovanju SLO Enduro je postal – kot že nekaj let – državni prvak. Najboljši mednarodni rezultat je dosegel z osvojitvijo 10. mesta na svetovnem pokalu EWS v Zermattu v Švici. Skupni seštevek točk EWS je zadostoval za 19. mesto na svetu. Vid je zmagal na mednarodni dirki Matadown Matajur Italija 2020.

Poleg napornega treniranja je Vid uspešen študent Fakultete za šport v Ljubljani. Julija lani je skupaj s kolesarskimi sodelavci na Ravnah izvedel 2. Kolesarski kamp Vida Peršaka. Svoj prosti čas porabi za svetovanje in vzgojo mladih kolesarjev, trasiranje in urejanje trailov ter za popravilo koles.

Priznanje sta prevzela starša Vida Peršaka.

Terezija Vivod – dobitnica državnega priznanja na področju prostovoljstva

Na predlog Nadškofijske Karitas Maribor ter s podporo Slovenske Karitas, Občine Prevalje, Kulturnega društva Mohorjan, društva invalidov, Altre, Kulturnega društva Pihalni orkester Prevalje in Dekanijske Karitas je letošnje visoko državno priznanje za izjemne dosežke v prostovoljstvu prejela Prevaljčanka Terezija Vivod.

Terezija Vivod je dolgoletna voditeljica Župnijske Karitas Prevalje. Skrb za soljudi jo spremlja že od mladosti. Konec osemdesetih let prejšnjega stoletja je sodelovala pri ustanavljanju Društva prijateljev mladine. Leta 2007 pa se je pridružila Župnijski Karitas Prevalje in leta 2008 prevzela vodenje. Terezija Vivod je predana prostovoljka, ki se razdaja za ljudi v stiski. Zanj je vsak človek dragocen, in ko potrebuje pomoč, pri njej ni vprašanja časa. Sama večkrat reče, da ne bo mirovala tako dolgo, dokler se nekomu, ki nujno potrebuje pomoč, konkretno ne pomaga. Za človeka v stiski bi naredila vse. Še posebno so ji blizu otroci iz družin, ki potrebujejo pomoč. →

Je izjemna organizatorica in zna nagovoriti prostovoljce k sodelovanju pri različnih akcijah. V letih njenega vodenja Župnijske Karitas Prevalje se je število prostovoljcev povečalo za petkrat. Mnoge je nagovorila osebno, drugi so se priključili zaradi njene energije in spoštljivega odnosa.

Konkretna rešitve išče v dogovorih z Občino Prevalje, CSD, drugimi društvi in posamezniki, ki želijo in so pripravljeni narediti nekaj več za sočloveka. Tako je sodelovala pri organizaciji dobrodelnega teka in organizirala razne akcije, denimo Družina pomaga družini in Podajmo roko starejšim, ter dobrodelne slikarske razstave. Njeno delo čutijo mnogi marsikje na Koroškem in širše v Sloveniji.

Tereziji Vivod iskreno čestitam za prejeto državno priznanje in se zahvaljujemo za njeno predanost na področju prostovoljstva z željo, da bi še dolgo tako srčno opravljala plemenito delo.

OBČINA PREVALJE JE PRIDOBILA PODALJŠANJE NAZIVA BRANJU PRIJAZNA OBČINA

Občina Prevalje je ob koncu leta 2020 kandidirala za podaljšanje naziva Branju prijazna občina. Naziv, ki ga podeljuje Združenje splošnih knjižnic v sodelovanju z Ministrstvom za kulturo RS in Skupnostjo občin Slovenije, je občina prvič prejela v letu 2017 in velja tri leta.

Skladno s pravili postopkov za podelitev in podaljšanje naziva Branju prijazna občina je Upravni odbor Združenja splošnih knjižnic za ocenjevanje vlog, ki so jih pripravile občine, imenoval posebno komisijo. Sestavljajo jo predstavniki splošnih knjižnic, predstavnik Skupnosti občin Slovenije in predstavnik Ministrstva za kulturo RS. Komisija je delovala v skladu s sprejetimi Pravili o kriterijih in načinu podeljevanja certifikata Branju prijazna občina in je sprejemala odločitve s konsenzom.

Komisija je na podlagi prispelih vlog, ki je bila popolna in pravočasna, v letu 2020 Občini Prevalje podaljšala naziv Branju prijazna občina.

Komisija je svojo odločitev na podlagi predlagane vloge utemeljila takole:

»Zavedanje, da sta knjiga in branje na posebnem mestu, se v Občini Prevalje, rojstnem kraju gibanja Bralna značka, nedvomno pozna. V času od prejema naziva Branju prijazna občina so na Prevaljah še naprej skrbeli za razvoj obstoječih programov spodbujanja branja, poseben poudarek pa so namenili srečanju zlatih bralcev Koroške na Prevaljah in pomembnim obletnicam: 100. obletnici prihoda celovške Mohorjeve družbe na Prevalje, 200-letnici šolstva na Prevaljah, 200. obletnici začetka rudarstva in 400-letnici jeklarstva. Omenjene obletnice so pospremili z bogatim literarnim dogajanjem in izdajo publikacij.

Komisija ugotavlja, da Občina Prevalje tudi po prejemu naziva izkazuje visok nivo zavedanja pomembnosti literarnega ustvarjanja in branja, zato predlaga, da se ji naziv Branju prijazna občina podaljša za obdobje od leta 2020 do leta 2023.«

Boštjan Gorenšek, podžupan Občine Prevalje

PROJEKTI IN UREDITVE V OBČINI PREVALJE

Projekt obnova ulic JP 851683 IN JP 851684 – 'strma' ulica in ulica proti stanovanjski hiši Boštjan v naselju Pod gonjami

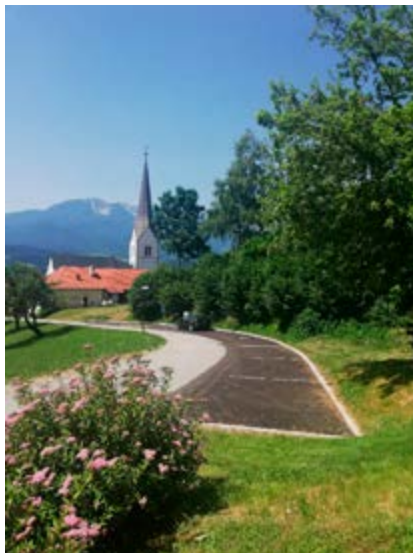

Marca je Občina Prevalje začela obnovo ulic, vodovoda in kanalizacije v naselju Pod gonjami. Na 'strmi' ulici na Fari so obnovljeni celotna cesta v dolžini 143 m, vodovod v dolžini 58 m ter kanalizacija v skupni dolžini 180 m. Kanalizacija je po obnovi ločena na meteorno in mešano (fekalno). V celoti je obnovljena tudi ulica proti stanovanjskim hišam Boštjan in Osojnik. Asfaltiranih je 95 m ceste, hkrati pa sta bila obno-

vljena tudi vodovod v dolžini 133 m in kanalizacija (ločena mešana in meteorna) v dolžini 175 m. Dela je izvajalo podjetje Avtoprevoznitvo in gradbena dela, Davorin Temnikar s.p. iz Slovenj Gradca, gradbeni nadzor pa je opravilo podjetje NIG d.o.o. iz Slovenj Gradca. Investicija je bila financirana iz občinskega proračuna, celotna vrednost obnove obeh ulic je približno 91.000 EUR z DDV.

Novogradnja parkirišča pri POŠ Šentanel

Konec aprila je bila zaključena novo-gradnja parkirišča pri Podružnični osnovni šoli (POŠ) Šentanel. Celotno parkirišče ima devet bočnih parkirnih mest in parkirno mesto, prilagojeno za invalide. Izvajalec del je bilo podjetje Prevozi, gradbene storitve MKB Robert Brezovnik s.p. iz Slovenj Gradca, gradbeni nadzor je opravljalo podjetje BOM-MOČKA d.o.o. s Prevalj. Končna vrednost projekta je približno 26.000 EUR z DDV, projekt pa je financiran iz občinskega proračuna.

Približevanje zaključka del pri projektu Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Meže: Sklop 2 (OBČINA PREVALJE)

V Občini Prevalje je trenutno največji projekt v izvajanju Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Meže: Sklop 2 (Občina Prevalje). Zagotovil bo odvajanje komunalne odpadne vode v javno kanalizacijo in ustrezno čiščenje na komunalni čistilni napravi v Občini Prevalje. Projekt se bliža zaključku.

OBSEG PROJEKTA

S celotno investicijo izgradnje infrastrukture za odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih vod na območju mesta Prevalje, katere vrednost je približno 5 milijonov EUR brez DDV, bo dosežena 98,98-odstotna priključenost. V okviru projekta bo zgrajenih 5.353 m kanalov za odpadno vodo, 2 razbremenilnika, 4 črpališča in čistilna naprava zmogljivosti 7.000 populacijskih enot. Projekt izgradnje kanalizacijskega sistema in čistilne naprave se bo predvidoma končal konec leta 2021.

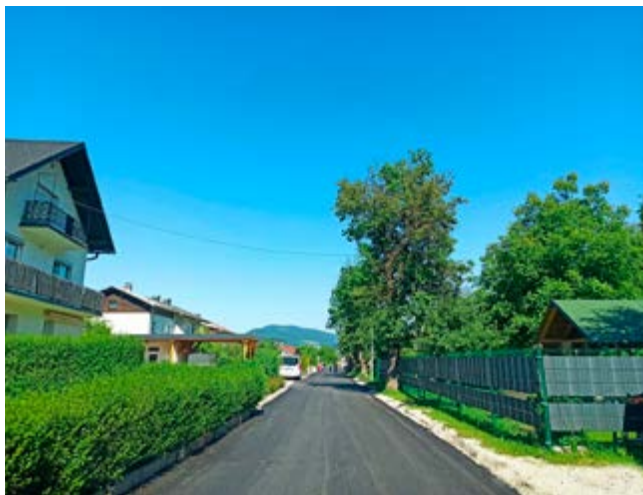
Izvedba gradbenih del trenutno poteka bolj pospešeno, saj so zaradi razglašene epidemije covida-19 v preteklih mesecih nastale zamude, predvsem pri dobavi materiala.

IZGRADNJA KANALIZACIJSKEGA SISTEMA

Gradbena dela na kanalizacijskem sistemu izvaja HIS d.o.o., Ljubljana, s partnerji Gorenjska gradbena družba d.d., Kranj, in KOSTE d.o.o., Slovenj Gradec.

Dela na kanalizacijskem sistemu se zaključujejo. Zgraditi pa je treba še del kolektorja, ki poteka pod glavno cesto od krožišča pri Sparu do tovarne TRO. Izgradnja bo potekala istočasno z rekonstrukcijo glavne ceste, ki jo bo izvajalo Ministrstvo za infrastrukturo.

ČISTILNA NAPRAVA

Gradi se zaprta čistilna naprava (ČN) s tehnologijo SBR s simultano aerobno stabilizacijo za 7.000 PE. Tehnologija SBR je uporabljena v dveh pokritih bazenih, vsi postopki pa bodo avtomatizirani. Dela so v zaključni fazi. Poskusno obratovanje se bo začelo takoj po pridobitvi gradbenega dovoljenja, predvidoma septembra 2021. Bazeni čistilne naprave so zaprti, tako da so vsi potencialni možni vplivi smradu onemogočeni. Tudi vizualno bo čistilna naprava zamejena z zeleno bariero. S tem se bo čistilna naprava lepše in bolje vključila v okolje.

Očiščene odpadne vode bomo odvajali v reko Mežo.

Izvajalec del v sklopu čistilne naprave je ESOT-INVEST d.o.o., Celje, v skupnem nastopu z GIC GRADNJE d.o.o., Rogaška Slatina, podizvajalec pa je HASLAUER d.o.o., ki gradi:

OBJEKT 1 – TEHNOLOŠKO-UPRAVNA STAVBA

Zgradili smo enoetažen objekt s podzemnimi bazeni. Objekt delimo na tehnološki in upravni del stavbe.

V upravnem delu smo začeli obrtniška dela. Izvajamo inštalacijska dela, predelne stene, tlake, keramičarska dela in vgradnjo stavbnega pohištva. Izdelujemo tudi že fasado objekta.

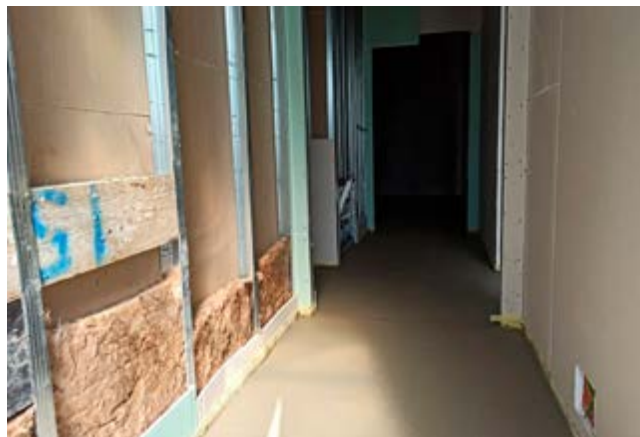
V tehnološkem delu vgrajujemo rešetke, sifone in nastavke inštalacij. Montirajo se tehnološka oprema, puhala, mehansko prečiščenje in agregat, izvajajo se elektroinštalacijska dela.

OBJEKT 2 – TEHNOLOŠKI BAZEN IN ZGOŠČEVALEC BLATA

Sestavljen je iz tehnoloških bazenov (selektorja 1 in 2, bazena SBR 1 in 2 ter zgoščevalec in aerobna stabilizacija blata ter zalogovnik blata).

OBJEKT 3 – MERILNO MESTO NA IZTOKU

Objekta 2 in 3 sta že v zaključni fazi, saj smo montirali večino tehnološke opreme. Trenutno potekata čiščenje objekta in priprava na izvedbo ravne strehe.

V sklopu načrta zunanje ureditve so:

- ureditev zunanjih površin znotraj gradbene parcele,
- dovozna cesta do platoja ČN s priključkom na javno cesto,
- odvajanje meteornih vod zunanjih površin in objektov,
- odvajanje internih odpadnih vod (sanitarije, izcedne tehnološke vode, plato za pretakanje greznicih vsebin),
- dotok iz bazena RUB na CČN,
- iztok na ČN očiščenih odpadnih voda z meteorinimi vodami kompleksa ČN v reko Mežo,
- zunanji tehnološki razvodi,
- situativna in višinska uskladitev vseh komunalnih vodov.

V sklopu projekta ČN smo uredili vodovodni priključek, elektro priključek in priključek na telekomunikacijsko omrežje.

Nadzor nad izvedbo gradbenih del ima PORPLUS d.o.o., Maribor.

Vodja projekta pri naročniku je Bernarda GRADIŠNIK, koordinatorica je Marjetica TASIČ BUKOVEC.

V kanalizaciji se pojavljajo snovi, ki vanjo ne sodijo, in povzročajo motnje v delovanju kanalizacijskega sistema in čistilnih naprav, zato pozivamo občane, naj začnejo ravnati okolju prijazno, se ozaveščajo in upoštevajo obvestila.

Vsa vprašanja v zvezi z izvedbo projekta se lahko naslovijo na elektronski naslov info@cistilnanapravaprevalje.si ali preko kontaktnega obrazca na spletni strani projekta www.cistilnanapravaprevalje.si, kjer so objavljene tudi aktualne informacije o poteku projekta.

Projekt Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Meže: Sklop 2 (Občina Prevalje) sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

www.cistilnanapravaprevalje.si

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Foto: Bernarda Gradišnik in Bojan Jeznik

V kanalizaciji se pojavljajo snovi, ki vanjo ne sodijo in povzročajo motnje v delovanju kanalizacijskega sistema in čistilnih naprav.

TRDNI ODPADKI	KAJ POVZROČIJO?	KAM JIH ODLOŽIMO?
Razni robčki (za nego otroka, vlažen toaletni papir, krpice od čiščenj v gospodinjstvu)	Mehanske poškodbe črpalk, zamašene cevi in odtoke	MED MEŠANE ODPADKE
Plenice, brisače, higienski vložki in tamponi, kondomi, zobne nitke, nogavice, čistilne krpe, kosi tekstila	Mehanske poškodbe črpalk, zamašene cevi in odtoke	MED MEŠANE ODPADKE
Ostanki hrane	Zamašene cevi in odtoke, privabljajo glodalce (podgane, miši ...)	MED BIO ODPADKE
Vatirane palčke, cigaretni ogorki, žvečilni gumij, plutovinasti zamaški	Onesnažujejo vodotoke in jezera, čistilne naprave jih ne morejo izločiti	MED MEŠANE ODPADKE
Razna zdravila in tablete	Zastrupljajo vode in živa bitja	NEVARNI ODPADKI (NA ZBIRNEM CENTRU)
Perje, dlaka, lasje, kosti, mačji pesek	Zamašene cevi in odtoke, privabljajo glodalce (podgane, miši ...)	MED MEŠANE ODPADKE
TEKOČI ODPADKI	KAJ POVZROČIJO?	KAM JIH ODLOŽIMO?
Barve, laki, odstranjevalci lakov in barv, razredčila, insekticidi, herbicidi, pesticidi	Zastrupljajo vode in živa bitja	NEVARNI ODPADKI (NA ZBIRNEM CENTRU)
Razna čistila, kemikalije	Zastrupljajo vode in živa bitja, razjedajo cevi	NEVARNI ODPADKI (NA ZBIRNEM CENTRU)
Odpadna olja, maščoba za kuhanje, naftni derivati	Se nalagajo v ceveh in povzročajo zamašitve	NEVARNI ODPADKI (NA ZBIRNEM CENTRU)

Male komunalne čistilne naprave (MKČN)

Kdo mora imeti MKČN oziroma nepretočno greznico?

MKČN morajo imeti vsi objekti, ki so na območju, kjer ni javne kanalizacije in kjer ni predvidena javna kanalizacija, oziroma ki niso v aglomeraciji.

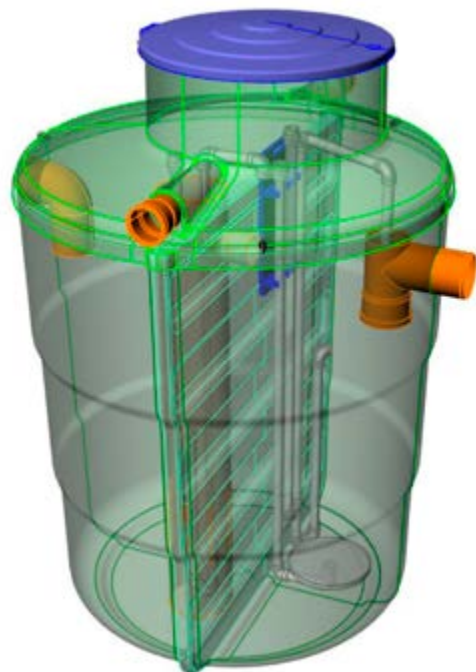
Kdaj je rok za vgradnjo MKČN oziroma nepretočne greznice?

- Rok za vgradnjo MKČN/nepretočne greznice za obstoječe objekte (za katere je bilo izdano gradbeno dovoljenje pred 14. decembrom 2002), ki nimajo urejenega odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode, kot je bilo predpisano v času gradnje objekta, je najkasneje do 31. decembra 2021. Za tiste objekte, ki imajo čiščenje odpadne vode urejeno s pretočno greznico (oziroma v skladu s predpisi v času gradnje objekta), pa je rok ob prvi obnovi objekta.
- Če gre za industrijsko stavbo, velja rok iz okoljevarstvenega dovoljenja, če okoljevarstveno dovoljenje ni izdano ali ni predpisano, pa najpozneje do 31. decembra 2021.

Kaj je MKČN?

Mala čistilna naprava je lahko:

- rastlinska MKČN, lagunska MKČN ipd., ki dosega mejne vrednosti $KPK < 200 \text{ mg/l}$,
- tipska MKČN, ki glede na izjavo o lastnostih dosega učinek čiščenja najmanj 80 odstotkov,
- kot MKČN se lahko uporablja naprava, sestavljena iz enote za mehansko čiščenje po standardu SIST EN 12566-1 in enote za nadaljnje čiščenje, filtracijo in infiltracijo po standardih: SIST EN 12566-6 (predizdelana enota za čiščenje komunalne odpadne vode), če gre za neposredno odvajanje v vodotok ali posredno v podzemne vode, SIST EN 12566-5 (filtrna naprava za predčiščene hišne odpadne vode), če gre za neposredno odvajanje v vodotok, ali SIST EN 12566-2 (sistemi za infiltracijo v tla), če gre za posredno odvajanje v podzemno vodo.

Vir: <https://amt-projekt.si/cistilne-naprave-sbr-reg.html>

Kaj storiti po vgradnji MKČN?

Lastnik objekta zagotovi načrtovanje, gradnjo in vzdrževanje MKČN. Ta je v njegovi lasti in upravljanju. Lastnik MKČN je hkrati tudi upravljalec MKČN.

V MKČN se odpadna voda očisti do te mere, da jo je možno odvajati v okolje (ponikanje v tla ali odvajanje v vodotoke). Če se odvaža v vodotoke, je pred vgradnjo treba pridobiti vodno soglasje na Direkciji RS za vode.

PO VGRADNJI JE TREBA STORITI NASLEDNJE:

- Upravljalec oziroma lastnik MKČN mora MKČN do 50 PE vpisati pri komunalnem podjetju v evidenco.
- Po 3–9 mesecih od zagona MKČN mora lastnik naročiti prve meritve pri pooblaščenem izvajalcu. Izvajalec izda poročilo o prvih meritvah. Če je poročilo neustrezno, se meritve ponovijo.

- Najkasneje v 30 dneh po prejemu ustreznega poročila o meritvah je treba obvestiti komunalno podjetje, na podlagi poročila se zniža okoljska dajatev za 90 odstotkov.
- Naslednje koledarsko leto po izvedbi prvih meritev (in nato vsaka tri leta) komunalno podjetje opravi pregled MKČN.
- Praznjenje greznic se izvaja po posameznih naseljih v skladu s terminskim planom, enkrat na tri leta. Vsaj 14 dni pred predvidenim terminom podjetje JKP LOG d.o.o. pisno obvesti uporabnike o datumu praznjenja, ki je strošek lastnika. Upravljalec MKČN mora kontrolirati stanje blata v skladu z navodili proizvajalca. Če je potrebno praznjenje, ga mora naročiti.

Zakonodaja

Od 31. decembra 2015 dalje veljajo na področju greznic, MKČN in nepretočnih greznic novi predpisi.

Najpomembnejši so:

- Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode (Uradni list RS, št. 98/15, 76/17 in 81/19);
- Pravilnik o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu odpadnih voda (Uradni list RS, št. 94/14 in 98/15);
- Uredba o okoljski dajatvi za onesnaževanje okolja zaradi odvajanja odpadnih voda (Uradni list RS, št. 80/12 in 98/15);
- Uredba o emisiji snovi in toplote pri odvajanju odpadnih voda v vode in javno kanalizacijo (Uradni list RS, št. 64/12, 64/14 in 98/15).

Sofinanciranje MKČN

Občina Prevalje bo na svoji spletni strani www.prevalje.si objavila razpis o sofinanciranju MKČN.

Vir: <https://amt-projekt.si/cistilne-naprave-sbr-reg.html#galleryweb5U1603121602429U3092U8b61Ufa53U9a5aU72e4U1243U6caoU4685-1>

60 LET GIBANJA BRALNA ZNAČKA

PREVALJE – MESTO BRALNE ZNAČKE

Na Prevaljah, v rojstnem kraju bralne značke (BZ), kjer so bile 22. maja 1961 podeljene prve – Prežihove bralne značke, so maja potekale različne slovesnosti in dogodki, s katerimi smo počastili pomemben jubilej.

Prevalje imajo kot rojstni kraj BZ zelo pomembno mesto na področju bralne kulture v celotnem slovenskem prostoru in so na kulturnem zemljevidu močno prepoznavne. Ta slovenska posebnost je vrednota, ki se je 60 let plemenitila in razvijala ter povezala z branjem in knjigo vse generacije. Program prireditev smo zastavili že septembra in smo ga vseskozi dograjevali, vsebinsko bogatili in tudi spreminjali po navodilih NIJZ. Pri snovanju, organizaciji in izvedbi vseh dogodkov smo se povezali: Občina Prevalje, Osnovna šola (OŠ) Franja Goloba Prevalje in Društvo Bralna značka Slovenije pri Zvezi društev prijateljev mladine Slovenije (DBZS pri ZPMS).

Pokrovitelj vseh dogodkov v počastitev 60-letnice BZ je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

SVEČANI DOGODKI NA PREVALJAH

11. marec 2021

NOVINARSKA KONFERENCA OB IZIDU POŠTNE DOPISNICE

Novinarska konferenca v počastitev izida nove ilustrirane poštne dopisnice ob 60-letnici BZ v Veliki dvorani Družbenega doma Prevalje.

V Grošljevi galeriji je bila na ogled filatelistična razstava na temo Koroški pisatelji in BZ.

20. maj 2021

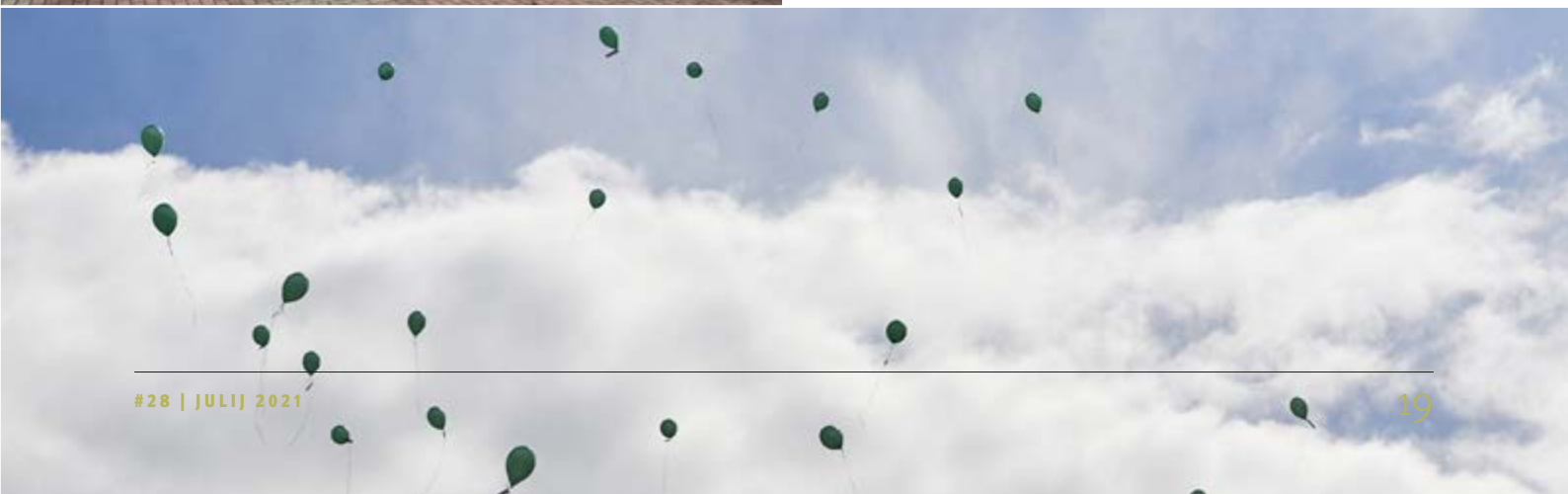
OSREDNJA SVEČANOST OB 60-LETNICI BZ

Proslavljanje smo začeli na OŠ Franja Goloba Prevalje s srečanjem učencev s predsednikom države Borutom Pahorjem. Predsednika sta nagovorili učenki in ga vodili po šolskem muzeju BZ. V programu so sodelovali tudi letošnji zlati bralci ter šolski mladinski pevski zbor. Predsednik si je v šoli ogledal še pregledno razstavo ob 60-letnici BZ ter razstavo likovnih del učencev tretje triade. Vsi gostje so skupaj s predsednikom države in nastopajočimi učenci v zrak spustili 60 eko balonov z bralnimi sporočili ter tako simbolno oznanili začetek praznovanja 60-letnice BZ.

Sledila je osrednja prireditev v Veliki dvorani Družbenega doma na Prevaljah. Ker smo morali upoštevati navodila NIJZ, je bilo število prisotnih zelo omejeno, na prireditvi so bili le gostje, ki so soustvarjali tradicijo šestdesetletnega bralnega gibanja, in prvi prejemniki Prežihovih BZ.

Da smo slovesnost ponesli tudi v ves slovenski prostor, smo uredili možnost spremljanja celotne prireditve na družbenih omrežjih in preko spletne platforme Zoom. Z veseljem smo ob zaključku ugotavljali, da si je prireditev ogledalo več tisoč gledalcev.

Slavnostni govornik je bil predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, ki je predsedniku DBZS Marku Kravosu podelil listino častnega pokroviteljstva nad dogodki ob 60-letnici

gibanja Bralna značka. Na prireditvi so nam spregovorili še župan Občine Prevalje dr. Matic Tasič, ravnateljica OŠ Franja Goloba Prevalje dr. Andreja Tinta, predsednik DBZS in pisatelj Marko Kravos, predsednica Zveze društev prijateljev mladine Slovenije (ZPMS) Darja Groznik in mladinski pisatelj Primož Suhodolčan. Glasbeni del programa so izvajali nekdanji učenci OŠ Franja Goloba Prevalje, vsi zlati bralci: basbaritonist Klemen Gorenšek, glasbenica Ditka in pop glasbenika brata Rok in Anej Piletič, duo BQL. Program je povezovala Hedvika Gorenšek.

Osrednji del prireditve je bila svečana podelitev plakete z nazivom MESTO BRALNE ZNAČKE, ki so jo Prevalje prejele prve. Županu Občine Prevalje sta jo podelila predsednica ZPMS Darja Groznik in predsednik DBZS Marko Kravos.

V predverju je bila na ogled tudi priložnostna filatelistična razstava Slovenski književniki in njihova dela, ki jo je postavil Tone Petek (FNK Celje).

21. maj 2021

PREDSTAVITEV FILATELISTIČNEGA KOMPLETA 60. OBLETNICA PRVE PODELITVE BZ IN PRILOŽNOSTNI POŠTNI SKLOP

Koroško filatelistično društvo je v sodelovanju z Občino Prevalje, OŠ Franja Goloba Prevalje in DBZS – ZPMS pripravilo priložnostni poštni žig, ki je bil v uporabi na Prevaljah v petek, 21. maja 2021. Istočasno je izšel tudi priložnostni

poštni sklop, ki ga sestavljajo priložnostna poštna ovojnica, razglednica/maksimum karta, ilustrirana dopisnica/vabilo in dvojce osebnih poštних znamk. Celoten sklop je oblikoval arh. Borut Bončina.

MEDGENERACIJSKI KULTURNI DOGODEK OB 60-LETNICI BZ PRED DOMOM STAREJŠIH NA FARI

Ker branje za BZ povezuje vse generacije in je to v resnici medgeneracijski projekt, smo pripravili tudi medgeneracijski kulturni dogodek v počastitev 60-letnici BZ pred Domom starejših Na Fari, da so tudi starejši občutili praznik branja na Prevaljah. Program so oblikovali učenci OŠ Franja Goloba Prevalje: pevski zbor, folklorna skupina in recitatorji, etno skupina Zimski kosci, kvintet Ajda in mladinski pisatelj Primož Suhodolčan. Na ta dan smo v uporabo predali tudi tri klopi na poti k Domu starejših Na Fari.

22. maj 2021

PRVI FESTIVAL BZ NA PREVALJAH

Na dan, ko so bile pred 60 leti podeljene prve BZ, smo na Prevaljah izpeljali 1. Festival BZ. Ob sodelovanju številnih slovenskih literarnih ustvarjalcev, posameznikov in s programom učencev OŠ Franja Goloba Prevalje in otrok Vrtca Krojaček Hlaček je bil festival pester in zanimiv, čeprav je moral potekati v virtualni obliki. Festival se je nadaljeval tudi v tednu od 24. do 28. maja. Festival bomo pripravili tudi

v prihodnjih letih, želimo si, da bi postal tradicionalna oblika promocije branja za BZ v njenem rojstnem kraju na Prevaljah.

ODKRITJE KLOPI BZ S KNJIGOBEBŽNICO

V Spominskem parku na Prevaljah smo postavili klop BZ s knjigobežnico. Klop je izdelal domači mojster Jakob Vrhovnik. Krajšo slovesnost ob odkritju so oblikovali pevski zbor in recitatorji OŠ Franja Goloba Prevalje ter Koroški oktet. O pomenu BZ in postavitvi klopi so govorili župan dr. Matic Tasič, mladinski pisatelj Primož Suhodolčan in sekretarka društva Bralna značka Slovenije Manca Perko. Prvi posvojitelj pisateljske klopi je mladinski pisatelj Primož Suhodolčan. Skrbništvo nad knjigobežnico pa so prevzeli mladi člani Unesco kluba OŠ Franja Goloba Prevalje. Vsako leto bo posvojitelj klopi drug mladinski pisatelj, ki ga bo za posamezno leto izbrala posebna komisija. V knjigobežnico so na prireditvi darovali in simbolično vložili prve knjige gostje prireditve. Knjigobežnica je namenjena občanom, iz nje lahko knjige vzamemo v branje ali pa knjige podarimo – vložimo in tako skrbimo, da bo knjigobežnica vedno ponujala pestro izbiro knjig.

NOGOMETNI TURNIR ZA 1. POKAL BZ – SELEKCIJI U9 IN U11

V počastitev jubileja smo pripravili tudi športni dogodek – nogometni turnir mlajših ekip. Ob zaključku turnirja smo

zmagovalcem podelili posebne medalje z znakom mesta BZ. Organizatorji smo bili NK Korotan, Občina Prevalje in OŠ Franja Goloba Prevalje.

Ob jubileju je OŠ Franja Goloba Prevalje izdala tematsko številko šolskega glasila Vigred in zloženko, ki je bila razdeljena vsem učencem te šole ter otrokom Vrtca Krojaček Hlaček. Ob 60-letnici BZ je nastala tudi spletna galerija Bralno popotovanje skozi umetnost, združitev likovne umetnosti in slovenščine. Tudi del šolskega glasila razredne stopnje Hlaček bo vsebinsko posvečen jubileju BZ.

Letošnja obletnica je potekala v posebnih časih, a kljub vsemu smo v rojstnem kraju BZ na Prevaljah s posebnim ponosom in zadovoljstvom, da gibanje po 60 letih še vedno živi v vsej svoji polnosti v vsem slovenskem prostoru in zunaj meja, počastili jubilej. Veseli smo, da so Prevalje kot rojstni kraj BZ spoznali res v celotnem slovenskem prostoru, tako virtualno kot s številnimi prispevki slovenskih novinarjev, ki so v različnih medijih poročali o jubilejnih dogajanjih na Prevaljah.

Dogodki v čast 60-letnice BZ se bodo nadaljevali do konca leta 2021.

Boštjan Gorenšek, podžupan Občine Prevalje, koordinator prireditev ob 60-letnici gibanja Bralna značka

Klavdija Kodrun, OŠ Franja Goloba Prevalje, koordinatorica na šoli

Ob 60-letnici BZ

»Kdor ima vsak dan potico, naj se ne prejedava s kruhom, dokler so ljudje še kje lačni domače besede in knjige.«

Tako je Ciril Kosmač naročal svojim slovenskim pisateljskim tovarišem, ko so prišli na obisk in brali med Slovenci za italijansko mejo. Bilo je v letih, ko je v Ljubljani na Društvu slovenskih pisateljev predsedoval on, v sosednjem Slovenskem centru PEN pa Mira Mihelič. In takrat sta, ne samo mene, še mladiča iz Trsta, uvajala v književniške bralne nastope (in seznanjala s spletkami in ravsanjem na naši 'višnji gori!'), pa tudi zelo toplo spodbujala in podpirala na višjih 'forumih' vse, ki so si prizadevali za ustvarjalnost, njen ugled in nacionalno moč predvsem iz obrobja naše domovine. In tako sem bil na našem stanovskem društvu predstavljen tudi Leopoldu Suhodolčanu, ki je ta čas s profesorjem Stankom Kotnikom oral njivo za BZ. Koroška se je zdela za devetimi gorami, naš konec, Primorska prek meje, pa za pravljimi desetimi vodami. Iz avstrijskega konca je v društvu takrat bil zelo aktiven Valentin Polanšek, pozneje še Andrej Kokot. In kot osnovno vezivo – prek vseh blokad tako navznoter kot navzven – preko pokrajinskih in državnih mej se je takrat izkazalo branje, navezanost na knjigo. Ta svetinja ali plamenica, kot bi rekel Župančič, a tudi knjiga kot luč svobode in ključ do lastnega obraza, do lastnega ponosa in samozavešči za vsakršni čas!

To nit v prtu s knjigami bogato pregrnjene slovenske mize ste začeli vezljati na Prevaljah. Kmalu, še za življenja Franceta Bevka, je tudi na Primorskem, tj. na Idrijskem, zaživela značka z njegovim imenom. Sprva se je naš priletni pisatelj branil takega poveličanja, potem pa je popustil, ker je vedel, koliko ljudem pomeni stik z materinščino, po najhujšem preganjanju slovenščine na zahodni tretjini naše

domovine – da so posamezni pesniki, pisatelji le posamezna debla v gozdu, ki je pravzaprav le ubrana množica bralnih priložnosti. V zelenju, na jasi leposlovnih besed, kjer rase v otroku in mlademu človeku občutek korenin, ravnotežja, ko se z branjem razvija tudi človeška sposobnost letenja z domišljijo; ali njegova zazrtost prek krivic in ozkih grap tega sveta v svet prijaznega bivanja in toplih odnosov med ljudmi.

Vsa navedena imena imenitnih ljudi in njihove zamisli ob nastajanju BZ pred 60 leti nam pričujejo, da so robovi, odročne ali obmejne krajine naše nacionalne skupnosti, najbolj občutljivi za vitalne funkcije v organizmu, ki mu pravi mo narod. Da so ta naša zaledja nekakšna koža, ki pokriva tako pestro in včasih med sabo dodobra sprto ljudstvo v en sam osebek. Ki si utira pot prek zgodovine, pa tudi čez drn in strn sodobnih groženj vse bolj utesnjujočega sveta – s knjigo, umetnostjo in vsakršno prožnostjo duha.

Naj bodo te besede zahvala in znak podpore sedanjim zamisli, da postanejo Prevalje žarišče, orientacijski stolp za nove pristope h gori naših spodbujevalnih izkušenj in k pogorju užitkov ob bralnih vzponih vseh, ki smo privrženi BZ: mladih in starih, lepih in grdih, pisateljev, založnikov, likovnih mojstrov, profesorjev in častnih občanov – predvsem pa vseh radoživih na slovenski trati!

Gotovo bomo teh 40 let, kar nas jih loči od naše stoletnice, doživljali ta prévaljski vrt na Koroškem ne samo kot rojstni kraj, pač pa tudi kot tople, gostoljuben dom!

Marko Kravos, predsednik Društva Bralna značka Slovenije – ZPMS, pesnik in pisatelj iz Trsta

22. maj 1961 je dan, ki se ga bom še dolgo spominjal, saj sem kot šestošolec prejel PRVO PREŽIHOVO BRALNO ZNAČKO.

S ponosom jo razstavljam na svoji knjižni polici poleg številnih Prežihovih del.

Ja, šestdeset let je minilo, meni pa se zdi, kot da še vedno prebiram tistih sedem knjig.

Naš takratni učitelj slovenskega jezika, ravnatelj in pisatelj Leopold Suhodolčan, nas je na poseben način znal navdušiti nad branjem, da smo vzljubili knjige. Hvala!

Na podelitvi pa sem imel čast pripeti posebno PREŽIHOVO ZNAČKO takratnemu gostu, pisatelju Francetu Bevku, čigar podpis krasi mojo plaketo s Prežihovo značko.

Od takrat sem prebral še veliko knjig, a od bralnih značk imam samo Prežihovo, saj veste – TISTO PRVO.

Maksimiljan Murko

Mohorjanova jubilejna trideseta koncertna sezona

Pisalo se je leto 1991, ko smo v farni cerkvi na Prevaljah dobili nove orgle. S to veliko pridobitvijo so se povečale možnosti za izvedbo koncertov v domačem kraju, še posebno zaradi odlične akustike farne cerkve. Ker v naši občini nimamo javnega kulturnega zavoda, ki bi se ukvarjal z organizacijo kulturnih prireditev in z njimi povezanih abonmajev, je med mohorjani vzniknila ideja o izvedbi glasbenih ciklov. Mohorjani že tri desetletja prirejamo številne glasbene dogodke. Poleg farne cerkve koncerti potekajo še v Družbenem domu in v leških cerkvah.

V tridesetih letih smo priredili 330 glasbenih dogodkov. Prevalje so postale mesto glasbe, poznano tudi preko naših meja. Prevalje sicer živijo pestro glasbeno življenje z domačimi ljubiteljskimi skupinami: z odličnim Pihalnim orkestrom, z MoPZ Vres, Koroškim APZ Mohorjan, Župnijskim zborom, Šentanelskimi pauri, kvintetom Ajda in drugimi zbori. V abonmajskih ciklih pa smo se srečevali še z našimi najboljšimi orkestri, zbori, solisti pevci in instrumentalisti, dirigenti

in skladatelji. Spoznavali smo glasbo svetovnih in domačih skladateljev. Še posebno smo z veseljem prisluhnili mnogim delom nam dragega skladatelja akademika Lojzeta Lebiča in delom vseh prevaljskih skladateljev: Viternika, Milača, Lampreta, Kramolca, Horvata in Krajnca.

Kdo bi mogel reči, da vse to glasbeno življenje ni vzbudilo v mladih veselja do glasbe in pripomoglo k odločitvi, da so nekateri stopili na poklicno glasbeno pot?

Odlika naših programov je tudi v tem, da vanje vključujemo naše mlade glasbenike, domače zборе in tako skrbimo tudi za njihovo rast. Povezujemo se tudi z zamejskimi glasbeniki. Na domači oder vabimo baletne ustvarjalce, kar pripomore tudi k spoznavanju baletne umetnosti. S pestrimi programi želimo umetnost približati vsem generacijam.

Mohorjani smo naročniki mnogih glasbenih del, izdajamo glasbene edicije in imamo tudi lastno glasbeno produkcijo. V sodelovanju z domačimi zbori smo pripravili Sattnerjev oratorij Assumptio, kantato Tadeje Vulc Razdvom, balet na Lebičevo glasbo in Sušnikov tekst Prevaljska legenda, kantatno suito Vlada Hrovata. Je pa sobota večer, Vodopivčevo spevoigro Kovačev študent ter številne krstne izvedbe naročenih skladb.

Posebna zahvala za plodna glasbena leta gre skladatelju akademiku Lojzetu Lebiču za strokovno pomoč in podporo našemu delu. Prav tako tudi skladateljema Tadeji Vulc in Vladu Hrovatu ter mnogim drugim za nova glasbena dela.

16. letni koncert Koroškega APZ Mohorjan z dirigentko Heleno Buhvald 10. junija 2015

Tadeja Vulc: Razdvom, kantata, besedilo dr. Franc Sušnik/Vinko Ošlak, 120 nastopajočih (Vres, Karantanija, ŠMePZ Mohorjan, Nova SG, Komorni orkester, solisti, recitatorja, dirigentka Tadeja Vulc), Prevalje, farna cerkev, 9. maja 2010

Skladatelja akademik Lojze Lebič in Tadeja Vulc na koncertu Lebičevih del iz srednjeveškega cvetnika in samospevov v farni cerkvi 13. avgusta 2016

Velik glasbeni delež so prispevali domači glasbeniki: organistka Renata Mirkac, dirigentka Koroškega APZ Mohorjan in MoPZ Vres Helena Buhvald in njen naslednik Uroš Jurgec, sopranistka Mateja Potočnik, basbaritonist Klemen Gorenšek, trobentač Jure Gradišnik, pianistka Urška Štrekelj ter drugi akademski glasbeniki in pevci domačih zborov. Med naštetimi izvajalci se posebej zahvaljujemo dirigentu Marku Letonji, ki je rad prihajal med nas – vsako srečanje z njim je bilo za nas velik dogodek. Izjemna so bila srečanja s trobentačem prof. Stankom Arnoldom in njegovimi 'koroškimi trobentači' ter z organistom in skladateljem Maksom Strmčnikom – bila sta naša najpogostejša koncertanta.

Vse organizacijsko delo, ki ga drugod opravljajo poklicne ustanove, mohorjani izvedemo sami, povsem prostovoljno, naše plačilo za opravljeno delo pa so številni zadovoljni poslušalci. Glasbene abonmaje so sofinancirali Ministrstvo za kulturo, JSKD, donatorji in sponzorji ter seveda tudi naši zvesti obiskovalci prireditev. Hvala vam. Brez vaše podpore teh glasbenih užitkov ne bi bilo. Hvala tudi obema župnikoma domače fare – pokojnemu gospodu Gabrijelu Cizlu in dekanu Francu Brglezu, da sta omogočala izvedbo koncertov v cerkvah. Hvala tudi Občini Prevalje, da smo lahko prirejali koncerte v Družbenem domu.

Da bi programsko ponudbo približali čim večjemu številu obiskovalcev, smo se povezali z Osnovno šolo Franja Goloba Prevalje in Gimnazijo Ravne ter skupaj z njima oblikovali letošnji jubilejni program petih koncertov:

- 1. DOM JE TAM, KJER JE SRCE, Mateja Potočnik (sopran), Klemen Gorenšek (basbariton), Lina Rahne (jazz pevka), Jure Gradišnik (trobenta), Maria Gamboz

Gradišnik (harfa), Renata Mirkac (orgle), Marko Motnik (orgle), Urška Štrekelj (klavir), Koroški APZ Mohorjan

- 2. KONCERT GLOBINA NEBA, Anja Golob, poezija, in Drago Ivanuša, klavir, elektronika
- 3. KONCERT ŠTUDENT - UČITELJ, trobentač doc. Jure Gradišnik in njegovi študentje: Matej Kravcar, Gašper Valek, Tobija Hrastnik, Blaž Trobas in Korošec Lenart Zih
- 4. SIMFONIČNI ORKESTER CAMERATA SINFONICA AUSTRIA, CELOVEC, dirigent Davorin Mori
- 5. ŽAREK SVETLOBE – BOŽIČNI KONCERT, Koroški APZ MOHORJAN, dirigent Uroš Jurgec

Pripravljamo še baletno predstavo Društva baletnih umetnikov Slovenije in dvanajsti Zborovski festival ljudske pesmi, ki bi ga morali izvesti že v minulem letu.

Kaj od načrtovanega bomo lahko uresničili, je seveda odvisno od epidemioloških razmer.

Trideset let glasbenih abonmajev je nedvomno velikega umetniškega in kulturnega pomena za Prevalje in celotno regijo. Za kulturno bogatenje ljudi, posebno mladih. Na stotine odličnih izvajalcev je prihajalo v naš kraj in z glasbo žlahtnilo poslušalce, mnoge mlade pa nagovorilo, da so stopili na poklicna glasbena pota. Glasba je povezovala ljudi. Zlati mohorjani in naši glasbeniki so s pesmijo in glasbo ponesli ime naših Prevalj v svet.

Obiskovalcem koncertov se zahvaljujemo za dosedanja druženja ob glasbi in vas z veseljem pričakujemo tudi v prihodnje.

Mohorjani

NASTOPAJOČI GLASBENIKI V MOHORJANOVIH KONCERTIH V TRIDESETIH LETIH NA PREVALJAH

**115 PEVSKIH ZBOROV – OD TEGA 73 SLOVENSКИH ZBOROV,
23 IZ ZAMEJSKE KOROŠKE IN 19 ZBOROV IZ DRUGIH DRŽAV,
8 ORKESTROV, 37 KOMORNIH SKUPIN, 96 SOLISTOV INSTRUMENTALISTOV,
38 KONCERTNIH PEVCEV, 16 BALETNIH PREDSTAV IN 6 FOLKLORNIH PRIREDITEV**

Odlični devetošolci v šolskem letu 2020/21

Končuje se turbulentno šolsko leto. Učenci so sicer že v lanskem šolskem letu 'padli' v popolnoma nov način šolskega dela, usvajanja znanj in veščin ter drugačen način preživljanja prostega časa ...

Ne glede na trenutno situacijo pa je tudi letos kar 14 devetošolcev prejelo zlate petke.

Ker že vrsto let ni več učnega uspeha, morajo učenci za zlato petko izpolniti več kriterijev.

Poleg odličnih ocen v vseh letih šolanja morajo pomagati sošolcem, imeti spoštljiv odnos do njih ter do vseh zaposlenih na šoli. Odličnjaki morajo sodelovati na tekmovanjih iz znanja, kjer dosegajo priznanja, zastopati šolo na kulturnih prireditvah in športnih tekmovanjih, sodelovati pri raziskovalnih nalogah ter pri eko akcijah. Razredničarke Marija Sirk Polanšek, Helena Potočnik Gostenčnik in Maša Pupavac so skupaj s komisijo predlagale naslednje učence in jih je potrdil tudi učiteljski zbor naše šole:

- Dominika Izabela Kopmajer, 9. a
- Tadej Gosak, 9. b
- Sara Kajžer, 9. b
- Jan Penec, 9. b

- Ivana Vučetić, 9. b
- Julija Merkač, 9. b
- Helena Šart, 9. b
- Neli Kupljen, 9. b
- David Ladinek, 9. b
- Žan Podržavnik, 9. c
- Matic Drevenšek, 9. c
- Metod Angeli, 9. c
- Nace Zmagaj, 9. c
- Rok Ladinik, 9. c

Vsem zlatim devetošolcem iskreno čestitamo. Želimo jim, da tudi na prihodnjih poteh, ki so si jih izbrali, ostanejo odličnjaki.

Mateja Pečnik, prof., pomočnica ravnateljice in šolska pedagoginja

Knjižnica in bralni nahrbtnik v Vrtcu Prevalje

V našem vrtcu imamo knjižnico že od odprtja novega vrtca. V začetku smo uporabljali knjige samo v skupinah, otroci v vrtcu in vzgojiteljice. Že četrto leto pa je knjižnica enkrat na mesec odprta tudi v popoldanskem času za otroke iz vrtca, ki lahko v knjižnico pridejo s svojimi starši ter si knjige izposodijo na dom. Od staršev, predvsem pa otrok, smo dobili pozitivne odzive. Knjige redno vračajo, si izposojajo nove, z njimi lepo ravna in z veseljem prihajajo v knjižnico. S pomočnico ravnateljice Ano Buhvald Pori se trudimo, da našo knjižnico bogatimo s knjižnimi novostmi.

Projekt Krojačkov bralni nahrbtnik, ki poteka v sklopu knjižnice, je namenjen otrokom tujcem, ki obiskujejo naš vrtce. V nahrbtniku živi Pliško, ki poleg knjig iz naše knjižnice – izberem jih glede na otrokovo starost in znanje jezika – spremlja otroka doma pri poslušanju pravljic, gledanju knjig, ki jih skupaj s starši lista, prebira ... Knjige v nahrbtniku mesečno menjamo. Projekt je uspešen in koristen, zato ga bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

Knjiga je za otroka pomemben člen v predšolskem obdobju. Otrok si krepi besedni zaklad, razvija predbralno sposobnost, hkrati pa s knjigo spodbujamo komunikacijo med starši in otroki. Otrokom spodbujamo veselje do branja in ljubezen do knjige. Knjižnica pa je pri tem temelj za odpiranje vrat v širni knjižni svet.

»[...] pojdiva torej s knjigo v svet. Na najini poti bova vedno med prijatelji. Za tako bogato pot bo en teden premalo, bo en mesec premalo, bo eno leto premalo. S pravimi knjigami se potuje vse življenje [...]« (iz poslanice Pojdiva s knjigo v svet pisatelja Slavka Preglja).

Andreja Herga, mentorica knjižnice in projekta

Vzgajamo zelišča

»V starem iščem novo«

V Vrtcu Krojaček Hlaček na Prevaljah, v skupini Berte Juteršek in Sandre Svetina, smo že več let vključeni v nacionalni Unesco projekt Vzgjajmo zelišča. Ob različnih dejavnostih otroci pridobijo veliko znanja in izkušenj, predvsem pa jim te prinašajo zadovoljstvo in veselje. V vrtcu sodelujemo s skupino starejših otrok vzgojiteljice Metode Miševski in Nine Pušnik, skupaj z njimi skrbimo za naš zeliščni vrtiček in se imamo lepo pri različnih druženjih.

Delo na našem vrtičku začnemo septembra, ko je treba urediti vrt po daljši počitniški odsotnosti. Porežemo zelišča, jih očistimo, posušimo in shranimo. Na sprehodih v naravo raziskujemo, kaj lahko najdemo oziroma nabereмо v neposredni bližini vrtca. V zimskem času se o zeliščih pogovarjamo – čemu služijo, kako jih vzgajamo in pripravljamo. Zelišča tudi vonjamo. S pomočjo sodelavke Simone Večko smo v lanskem šolskem letu izvedli delavnico izdelave zeliščnih mil. Otroci so na delavnici zelo uživali, bili so ponosni na svoje izdelke. Mila smo lepo zavili in otroci so jih podarili staršem. Uspešna je bila tudi delavnica, na kateri smo se izkazali kot kuharski mojstri in izdelali 'najboljše' štruklje s pehtranovim nadevom z našega vrta. V decembrskih dneh vsako leto uživamo na čajanki s čajem iz naših zelišč in piškoti, ki so nam jih v vrtcu dan pred čajanko po navadi pomagale speči babice otrok.

Namen projekta je, da otroci na zanimiv način spoznajo pomen zdravih rastlin za naše zdravje ter da z različnimi dejavnostmi ohranjajo pristen stik z naravo. Neposreden stik z okoljem in bogastvo, ki ga ponuja narava, omogočata razvijati občutek za spoštovanje in željo po ohranjanju nečesa lepega. Ugotovili smo, kako pomembno je, da ljudje ne izgubimo pristnega stika z naravo, ki nam ponuja veliko dobrin.

Berta Juteršek, dipl. vzg. predšolskih otrok

Glasbena šola Ravne na Koroškem

Vpis v program glasbene pripravnice

Glasbena šola Ravne na Koroškem vabi k vpisu v program glasbene pripravnice za šolsko leto 2021/22. Program je namenjen otrokom starosti 6 let oziroma otrokom, ki bodo v šolskem letu 2021/22 začeli obiskovati 1. razred osnovne šole.

Pouk glasbene pripravnice daje otroku glasbeno in širšo estetsko vzgojo. Otrok oblikuje skozi glasbeno literaturo in različne glasbene aktivnosti, ki zaradi svoje kompleksnosti omogočajo povezavo s področji zunaj glasbe, odnos do glasbe in umetnosti sploh.

Učenci glasbene pripravnice:

- razvijejo pozitiven odnos do umetniškega izražanja,
- postajajo vsestransko glasbeno dejavni,
- razvijajo elementarni glasbeni posluš (ritmični in melodični),
- se glasbeno ustvarjalno izražajo, pojejo in igrajo,
- razvijajo sposobnost doživljajskega in pozornega poslušanja glasbenih vsebin,

- sodelujejo v oblikah individualnega in skupinskega muziciranja,
- si razvijajo glasbeni okus,
- v skladu s svojimi možnostmi ustvarjajo glasbene in druge (likovne, besedne, gibno-plesne) vsebine,
- spoznavajo glasbila, nekatere pevske in instrumentalne sestave ter osnovne glasbene elemente,
- se orientirajo v likovnih zapisih glasbenih vsebin,
- spoznavajo temeljne glasbene pojme,
- se pripravljajo in navajajo na javno nastopanje.

ZA VPIS JE OBVEZNO PREDHODNO EVIDENTIRANJE PREKO OBRAZCA, KI GA NAJDETE NA SPLETNI STRANI www.gs-ravne.si POD RUBRIKO VPIS 2021/22. PO OPRAVLJENEM EVIDENTIRANJU BODO KANDIDATI PREJELI NADALJNE INFORMACIJE ZA VPIS.

Dr. Marko Motnik, organist in muzikolog

Dr. Marko Motnik prihaja z Leš nad Prevaljami. Prvo glasbeno izobrazbo je pridobil na Glasbeni šoli Ravne. Ob gimnaziji na Ravnah, kjer je maturiral, je obiskoval tudi Srednjo glasbeno šolo Fran Korun - Koželjski v Velenju in diplomiral iz predmeta orgle. Študij je nadaljeval na Univerzi za glasbo na Dunaju in diplomiral iz koncertnega predmeta orgle, zaključil podiplomski študij (magisterij) orgel in čembala ter dokončal doktorsko disertacijo na temo Jakob Gallus Petelin.

Prevalje so znane kot kraj z močno glasbeno tradicijo in bogatim glasbenim življenjem. Ponašajo se s sedmimi skladateljskimi imeni (akademik Lojze Lebič, Luka Kramolc, Ludvik Viternik, France Lampret, dr. Metod Milač, Lovro Horvat, Albin Krajnc) in s številnimi mladimi akademskimi glasbeniki. Prevalje imajo tudi bogato razvejano glasbeno ljubiteljsko dejavnost, številne zборе in pihalni orkester. Je tudi to glasbeno okolje narekovalo Vašo glasbeno pot? Je tudi Vas kot skladatelja Lojzeta Lebiča popeljal v glasbeni svet zvok starih prevaljskih orgel?

»Prihajam iz precej nemuzikalne družine. Razen radia drugih glasbenih vplivov v mojem zgodnjem otroštvu ni bilo kaj dosti. Seveda sem slišal cerkveno ljudsko petje od malega naprej in imeli smo tudi otroški pevski zbor že od prvega razreda osnovne šole, a o akademskih glasbenikih, skladateljih ali o bogati zborovski tradiciji Mežiške doline dolgo nisem vedel ničesar. Moji starši pa so imeli gotovo dovolj posluha, da so nenavadno muzikalnega otroka poslali v glasbeno šolo, in to sprva precej proti moji volji. Potem se je počasi pričelo ... Zvoki starih orgel so res že zbledeli. Ob večjih cerkvenih praznikih sem bil ministrant na Fari, drugače na Lešah. Bolj kot orgle me je pravzaprav prevzele petje farnega zbora in bolj od starih zapihanih orgel na Fari je vzbujala moje zanimanje izropana orgelska omara na koru podružnične cerkve na Lešah. Le zakaj?«

Zakaj ste se odločili za študij orgel na Dunaju in ne v Ljubljani?

»Študij orgel sem končal na Univerzi za glasbo in upodabljanje umetnosti na Dunaju, poleg orgel sem diplomiral še iz predmeta čembalo kot tudi iz instrumentalne pedagogike. Ne bom ovinkaril: študij orgel v Ljubljani sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja žal ni bil posebno kakovosten. Še veliko bolj žalostno je, da se kvaliteta do danes ni izboljšala. Večina organistov moje in mlajše generacije je študirala ali še študira v tujini.«

Izobraževanje ste nadaljevali s podiplomskim študijem. Od orgelskega koncertanta ste se podali na področje muzikoloških znanosti. Kaj je botrovalo tej odločitvi?

»Leta 2010 sem na Univerzi na Dunaju zaključil doktorski študij s precej obsežnim delom o Jacobusu Handlu - Gallusu. Sprejeta odločitev zame pravzaprav pomeni ozavestiti notranjo željo. Vedno me je zanimalo raziskovalno delo, brskanje po arhivih, pisanje in seveda me je zanimal tudi Gallus. Po doktoratu se je vedno znova ponudila kakšna nova zanimiva tema in teh do danes ni zmanjkalo. Ta izraz mi je prav posebno všeč: nekaj se ponudi, nam pa ostane prepuščeno, ali to izberemo ali ne.«

Pa vendar se od orgel niste povsem poslovili.

Koliko ste kot koncertant nastopali doma in po svetu?

»V resnici doslej še nisem preštel vseh koncertov niti vseh držav, kjer sem nastopal. Veliko koncertov je bilo iz veselja in zanimanja, nekateri tudi iz gole nuje, saj sem moral kot študent kaj zaslužiti. Vedno me je zanimala predvsem glas-

Marta Močnik Pirc, Jožko Kert in dr. Marko Motnik

ba renesanse in baroka in osem let sem med študijem kot organist deloval na historičnih orglah iz leta 1714 v cerkvi sv. Mihaela na Dunaju. Seveda domačih orgel v cerkvi Device Marije na jezeru, kjer sem pravzaprav vstopil v svet glasbe, nisem pozabil. Vključeval sem se v programe Kulturnega društva Mohorjan kot solist ali skupaj z raznimi solisti. Kot solist sem se za orglami pogosto počutil osamljenega, skupno muziciranje v raznovrstnih komornih sestavah je veliko bolj zanimivo, in ni lepšega kot igrati z orkestrom in zborom. Domače občinstvo pa sploh izzove posebna čustva in je v domačem kraju tudi vedno številno. Predstavljajte si, da se odpravite na koncertno potovanje na sever Evrope. Cel dan sedite v vlaku, prispete, pripravite koncert in poslušat pride pet ljudi ... Takšne stvari jemljem s humorjem, a človeku dajo misliti. Nikoli ne imeti koncerta, če je na televiziji nogometna tekma! Šalo ob stran. Danes s honorarji težko preživiš, kot organist sploh ne moreš preživeti. Bridko spoznanje, saj si večina takšnega poklica ne more več privoščiti, razen če seveda ne delaš kot pedagog ali (kot jaz) počneš nekaj drugega. Moj zadnji nastop na Prevaljah je bil koncert za farni praznik 13. avgusta 2016, ko sem s sopranistko Marto Močnik Pirc izvedel skladbo akademika Lojzeta Lebiča Iz srednjeveškega cvetnika. Prav poseben izziv.«

Kakšna so bila Vaša pota v svetu muzikologije?

»Po študiju sem opravljal delo univerzitetnega asistenta na Univerzi na Dunaju, potem sodeloval pri znanstvenem projektu na tamkajšnji glasbeni univerzi in nazadnje delal štiri leta v izjemno bogatem arhivu Združenja prijateljev glasbe. To je tam, od koder spremljamo Novoletni koncert, in ta ustanova hrani neverjetno bogato zbirko muzikalij in glasbenih artefaktov. Držati v rokah Mozartovo lastnoročno partituro, Beethovnov sprehajalno palico ali Schubertovo pismo je res nekaj posebnega. Ob delu sem sodeloval s številnimi institucijami, objavljaj znanstvene članke in v njih obravnaval različne aspekte glasbene zgodovine. Vedno so me zanimali starejša glasba, cerkvena glasba, historični ples in vedno znova tudi glasba v preteklosti na Slovenskem.«

Po tej plodoviti in uspešni znanstveni karieri ste se odločili za vrnitev v Slovenijo. Kaj je botrovalo tej odločitvi in kje boste nadaljevali svojo znanstveno kariero?

»V resnici sem vedno mislil, da bom na Dunaju dočakal pokojnino. Ne boste verjeli, ampak tej odločitvi je močno botrovalo izredno stanje med korono. Naenkrat sem imel čas, da temeljito razmislim o svojih vrednotah in željah. Na Dunaju sem živel 25 let, zares doma se tam nisem počutil. Hudo mi je manjkala narava, saj ta zame niso sfrizirana drevesa in nasadi v mestnih parkih. Motil me je hrup, ki je v zadnjih letih postal prav neznosen. Mesto ima gotovo veliko prednosti, manj pa miru. Sedaj živim v Mariboru in opravljam službo na Muzikološkem inštitutu Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Priložnost za službo se je ponudila nenavadno hitro.«

Boste še sedli za orgle in se vrnili kot koncertant v svet orgelske glasbe? Maribor ni daleč od Prevalj oziroma rodni Leš. V domači fari bomo veseli, če Vam bomo lahko vnovič prisluhnili.

»Bom, ko bo čas. Ne me razumeti narobe! Trenutno sem precej 'iz vaje'. Zadnja leta sem opravljal drugo delo in žal mi ni uspelo obdržati visokega tehničnega nivoja. V tem smislu se glasbenik ne razlikuje od športnika, in kar grozljivo je videti, kako hitro po prekinitvi vaje vse postane nekako okorno. Redne vaje bom moral spet vključiti v vsakdan in biti malo strog sam s sabo.«

Kakšne so Vaše želje in načrti v poklicnem, umetniškem in osebnem življenju?

»V življenju imam dva glavna cilja: biti dober človek in početi tisto, kar imam rad in kar mi je v veselje. Vse doslej pomembne stvari so se zgodile, popolnoma zaupam, da se bodo pomembne reči zgodile tudi v prihodnje. Prisluhniti srcu in notranjim vzgibom je precej težje, kot ravnati razumno. Srce nas vodi k sreči, glava redkeje. Po najboljših močeh se trudim opraviti svoje delo, in to je pravzaprav že ves moj načrt.«

Spoštovani dr. Marko Motnik, hvala za pogovor. V imenu Kulturnega društva Mohorjan Vam želim uspešno delo v Mariboru – z željo, da bomo lahko tudi v prihodnje poslušali zvoke, ki jih boste izvajali iz piščali prevaljskih orgel.

Z dr. Markom Motnikom se je pogovarjal Jožko Kert.

Društvo za razvoj glasbe Riff

Pisalo se je leto 2008, ko so se ustanovni člani društva Riff odločili, da si na Prevaljah ter na Koroškem želijo več kulturnega dogajanja in so za to pripravljeni tudi kaj storiti. Društvo za razvoj glasbe Riff je nastalo z namenom, da bi člani širili glasbeno kulturo, obiskovalcem ponudili dostopne in kakovostne kulturne dogodke ter mladim glasbenikom omogočili udejstvovanje in prepoznavnost. Več kot deset let kasneje se lahko pohvalimo s številnimi projekti in dogodki, ki so postali že tradicionalni. Verjetno najbolj znana sekcija, ki deluje pod okriljem društva, pa je Riff Band.

To je 9-članska zasedba koroških glasbenikov, ki jih poleg dobrega prijateljstva druži predvsem ljubezen do glasbe. Zasedbo sestavljajo Aleksander Štahr in Valerija Tominc (glavni vokal), Matevž Špegel Štahr (solo kitara), Luka Igerc (ritem in akustična kitara), Miha Kadiš (bobni), Uroš Medved (bas kitara), Tomaž Pačnik (klaviature) ter Katarina Gornjak in Luka Rajšter (spremljevalni vokal). Na Koroškem že dobro uveljavljena zasedba igra kakovostno pop-rock-soul glasbo in v priredbah vedno pusti tudi delček sebe. Koncerti so pogosto tematsko obarvani. Z Riff Bandom smo se prepuščali večeru slovenskih popevk, se spominjali najlepših evrovizijskih pesmi in se topili ob zvokih legendarnih ljubzenskih pesmi ob dnevu zaljubljenecv. Najbolj znan pa je zagotovo koncert Božično-novoletni Riffi, ki ga lahko na Prevaljah v prazničnem času ob koncu leta obiskujemo že več kot 10 let. Pester program, v katerem se najde nekaj za vsako uho, čarobna praznična atmosfera in glasbeni pobeg iz realnosti vsako leto privabljajo vedno več obiskovalcev.

Ko sta ljubezen do glasbe in podpora publike dovolj veliki, lahko glasbeniki premostimo vse ovire. V letu 2020 smo koncert kljub epidemiji izpeljali in ga preselili v virtualno okolje. Menimo, da sta glasba in kultura pomemben del vsakdanjega življenja in nekaj, na kar ne smemo nikoli pozabiti. V teh negotovih časih nas razveseljuje, sprošča in nam daje upanje za lepši jutri. Na projekt smo zelo ponosni, saj sta bila odziv in podpora ogromna. To nam potrjuje, da delamo dobro, in daje motivacijo, da delo nadaljujemo tudi v prihodnje. Koncert brez publike je bil sicer zanimiva izkušnja, vendar se take oblike nastopa ne želimo navaditi. Nič ni lepšega kot pogled na polno dvorano, in komaj čakamo, da se spet vidimo na velikih odrih. Po tem nenapovedanem premoru se vračamo močnejši in boljši, hkrati pa še vedno stari, dobri riffovci, da prebudimo koroško kulturno dogajanje in na noge spravimo koncertov željno publiko.

Deset let etno skupine Rakuni

Večkrat slišimo, kako sodobni način življenja, sodobna tehnologija in mediji ljudski pesmi jemljejo njen prostor. Prepevanja, ki je v preteklosti spremljalo ljudi pri njihovih opravilih ali ob družinskih praznovanjih, v prvotni obliki ni več. Kljub temu navdušuje spoznanje, da ljudska pesem, trdno zraščena z zemljo, podana ob rojstvu v zibel in tesno povezana z narodovo identiteto, ostaja trdoživa.

Etno skupina Rakuni med vajo

Glasbeno-vokalna etno skupina Rakuni, ki deluje kot sekcija Folklornega društva Holmec, goji do domače, koroške pesmi zelo spoštljiv odnos. S petjem in muziciranjem izpričuje iskreno predanost ohranjanju koroške glasbene ljudske dediščine. Poslušalce navdušuje z univerzalnimi zvoki preprostih, doma izdelanih instrumentov, kosov kmečkega orodja in drugih predmetov. Skoraj pozabljene koroške napeve prebudi z zanje značilno privlačno moško-žensko vokalno interpretacijo.

Etno skupina Rakuni je nastala leta 2011, ko se je Peter Piko, p. d. Golak, odločil obuditi družinsko pevsko tradicijo in ohraniti ljudske pesmi. Druženje ob petju in muziciranje sta bogatila življenje več rodov Golakovih. Že Petrov praded Maks, pevec, citrar in klarinetist, je s svojimi muzikanti razveseljeval in zabaval mnoge ljudi na veselicah in *ovsetih*.

Trenutni sestav šteje sedem članov, v njem ne prepevata več Renata in Ferdo Piko. Kot poustvarjalci izvirnega ljudske-

ga godčevstva in petja, ki ohranjajo ljudsko izročilo, spodbujajo zanimanje zanj in ga ohranjajo za prihodnje rodove, pa ostajajo Peter Piko, Monika Piko, Milan Piko, Miroslava Krivograd, Rudolf Breznik ter Marija in Anton Gerkšič.

Velja dodati, da so Rakuni za umik od bremena neprijaznih družbenih razmer in kot zagotovilo za prijetno druženje, za razvedrilo in veselje kar nekaj pesmi iz svojega repertoarja zabeležili na zgoščenki. Seznamu ohranjenih ljudskih pesmi pa odslej radi dodajajo tudi nove pesmi in ritme, ki jih uglasbijo sodobnemu času in prostoru primerno.

Ob jubilejnem izražanju podedovanih šeg in navad, prepevanju in muziciranju etno skupini Rakuni iskreno čestitamo.

Aleksandra Horvat

Vokalna skupina Šentanel

Čas, ki ga doživljamo, je nov način življenja, ki je seveda začasen in zahteva prilagoditve. Je pa to vsekakor velika preizkušnja za ljubiteljsko kulturo in društvene dejavnosti, da bodo kljub razmeram obstale.

Vokalna skupina Šentanel je med sproščanjem ukrepov našla možnost za dokončanje zastavljenega projekta.

Pevce že od leta 2009 druži ljubezen do petja. Zbrali so se v želji ohranjanja našo ljudsko pesem še naprej živo in ponovno obuditi tako imenovano petje na vasi, kot se je pelo nekoč. Skupina neguje ljudsko tradicijo načina petja, zbira ljudske pesmi iz svoje okolice, seveda pa njenim članom ni tuja tudi lepa zborovska pesem domačih in tujih avtorjev. Predvsem pa so skupaj, da se imajo lepo in družno uživajo v prepevanju, v skladu z reko »Kdor poje, zlo ne misli«. Vsak nastop med domačim občinstvom ali preko meja je nagrada za njihov trud.

Junija 2020 so v Studio Ormož posneli tonsko podlago za pesem z naslovom Sem pa mlinič nasu, videospot pa pri Povhovem mlinu. To je že njihova druga pesem, posneta v zadnjem času. Septembra 2019 so namreč v sodelovanju z isto snemalno ekipo v idiličnem okolju Prlekije ob trgatvi posneli pesem Lojzeta Slaka z naslovom Vinska trta.

Mogoče nas je ta 'novi čas' naučil, koliko nam ljubiteljska kultura pomeni. Vsi skupaj bomo morali potrpeti in počakati na boljše čase, in tudi to je kultura.

Renata Piko

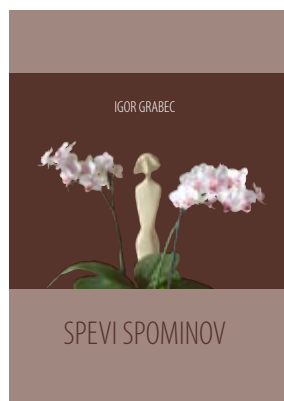
Knjižne novosti

Pri Kulturnem društvu Mohorjan sta letos izšli dve knjigi.

Stane Lodrant: Med nebom in zemljo

V leposlovnem prvencu so opisani doživljaji z gorskih poti, alpinističnih vzponov in družinskih potovanj.

Igor Grabec: Spevi spominov

V knjigi so kratki sestavki iz avtorjevega življenja od konca gimnazijskega obdobja v letu 1958 do danes. Na zgornji polovici strani je spev, na spodnji barvna fotografija, povezana s tematiko speva. Spevi so združeni v skupinah: Spevi mladosti, Spevi doma, Spevi reke, Spevi tujine, Spevi vesolja in časa, Spevi spoznanja, Spevi stárosti

in Spevi pomladi. Poleg strokovnih in znanstvenih avtorjevih del knjižica dopolnjuje prejšnji deli Kipi in stihli ter Utrinki in kipi ter predstavlja avtorjevo umetniško usmerjene dejavnosti v poeziji in oblikovanju.

Knjižna novost Lucije Mirkac

Pri Celovski Mohorjevi založbi je izšla pesniška zbirka Lucije Mirkac z naslovom Garatar. Pesmi so nastajale pretežno med letoma 2013 in 2019. Po načelu notranje zgradbe so strnjene v štiri obsežnejše tematske cikle, pri čemer se prvi (Drevesa krvavijo) prek preleta vseh štirih letnih časov vrtili okrog prepleta naravnega in osebnopovednega, drugi (S prsti, zamazanimi od tinte) sega na območje poetološkega, mestoma tudi družbenega, pri

čemer išče človekovo mesto v svetu, tretji (Ul-Vanade) posega po drobcih osebne in kolektivne zgodovine, ki se mestoma prepletajo tudi z elementi ljudskega, četrti (Pesem o gori) pa vse tri prejšnje cikle poveže in sklene z vzponom v Presežno. Lucija je napisala že deset proznih del in dve pesniški zbirki.

Valentin Arnold (1944–2020)

Za vsako uspešno zgodbo na vseh področjih stojijo ljudje z voljo, znanjem, energijo in prizadevnostjo. Na Prevaljah ne manjka kulturnih ustvarjalcev in kulturne energije v vseh obdobjih. Kultura je imela vedno posebno mesto. Od bukovnikov, vidnih pisateljev, skladateljev, glasbenikov ter pevcev do gledaliških, kiparskih in likovnih ustvarjalcev. Tradicija prehaja iz generacije v generacijo, iz roda v rod, in sicer zaznamovana z družbenimi možnostmi in odsevom časa. To je stalnica.

Opazne sledi v širšem koroškem okolju je pustila Gledališka skupina Prevalje - Mežica, ki je gledališki prostor uspešno polnila polnih pet desetletij. Del tega gledališkega vrenja in uspeha je bil desetletja Valentin Arnold - Folta, s svojo neizmerno karizmo je bil ob režiserju Viliju Strelu steber skupine.

Igral je že v osnovni šoli. Ko ga je poklicna pot, na kateri je bil zelo uspešen, zanesla nazaj domov na Prevalje, se je vključil v Gledališko skupino Prevalje - Mežica in v njej aktivno sodeloval vse do njenega prenehanja delovanja v letu 2014. V zadnjih letih je bil tudi član Dramske skupine Društva upokojencev Prevalje. V desetletjih je ustvaril izjemen gledališki opus. Bil je šegav ter odrsko prepričljiv igralec z izjemno karizmo, njegovo sodelovanje pri predstavah je zagotavljalo uspeh. Bil je rojeni igralec. Napajal nas je s svojo predanostjo, z življenjsko močjo in energijo, gledališki večeri so nam pestrili, bogatili ter lepšali življenje dolga nepozabna desetletja tudi zaradi njega. Z njim sodelovati je bilo lepo.

O sebi je zapisal: »Od rane mladosti sem vpet v gledališče. Moja razredničarka v drugem razredu Lojzka Ranc me je vključila v dramski krožek, tudi ravnatelj šole Leopold Suhodolčan me je 'izbral'. Igrali smo otroško igrico Jera cmera. Postavljeni so bili začetki. V amatersko gledališče Zarja so me pritegnili v srednji šoli v Mariboru, tam smo igrali pod vodstvom poklicnega igralca. Moja prva predstava v Gledališki skupini Prevalje - Mežica je bila Kekec in volk (1974) pod

režijskim vodstvom Vilija Strela. Od takrat sem sodeloval v skupini in rasel z njo. Veliko smo se naučili, strokovno zelo napredovali, doživeli smo velik razvoj, sledile so nagrade in priznanja. Rad se spominjam preživetih ur na vajah, kljub pomanjkanju časa in številnim obveznostim je bilo to prijetno druženje ljubiteljev gledališča. Drug drugemu smo ogenj dali, kot rečemo gledališčniki. Vsaka predstava je pomenila nekaj novega, prihajali so novi igralci, se vračali stari, a zlata sredina je vedno ostajala in peljala skupino naprej. V zadnjih letih sem sodeloval z dramsko skupino upokojencev. Sodelovanje z njimi mi je bilo v zadovoljstvo, saj sem lahko uporabil svoje izkušnje in jih prenašal na druge. A rad sem se spet vrnil med naše 'stare' in na oder smo v zadnjih letih postavili 'Štiri letne čase', odlično 'Županovo Micko' in ne da bi vedeli, smo bili še zadnjič skupaj v predstavi Čaj za dve. Igranje mi je bilo vedno v veliko veselje.«

(Greta Jukič: Gledališki zbornik: Gledališko vrenje med Uršljo in Peco (1964–2014), Prevalje 2014)

Za vidne igralske dosežke je Valentin Arnold prejel vrsto priznanj, največje priznanje pa mu je vedno dala publika na koncu predstav. Ostal nam bo v spominu kot navdihujoč igralec z dušo in srcem. Hvala mu.

Greta Jukič

Sir ali koroška skuta, močka, prtene klobase in mrzva rapica, kruhov hren in kuhana govedina, pokarli ter mošt
(foto: Tomo Jeseničnik, arhiv KPM)

Koroška košta, prehrambna dediščina treh dolin

Koroška košta je projekt Koroškega pokrajinskega muzeja, ki se navezuje na razglasitev Slovenije za evropsko gastronomsko regijo leta 2021. S projektom izpostavljam vsebine, ki so priložnost za ponovno odkrivanje raznovrstnosti, bogastva, znanja in okusov, značilnih za koroško okolje. Projekt temelji na trajnostnem razvoju, krepi promocijo koroške prehrambne dediščine in spodbuja lokalno samooskrbo. Aktivnosti, kot so predstavitve mojstrov koroške košte, klepet o košti in beleženje jedilnih obrokov, potekajo že od začetka leta.

VSEBINE PROJEKTA KOROŠKA KOŠTA PA LAHKO V CELOTI SPREMLJATE TUDI V INTERAKTIVNEM KATALOGU, KI JE OBJAVLJEN NA NAŠI SPLETNI STRANI WWW.KPM.SI.

Osrednji dogodek projekta je občasna istoimenska razstava Koroška košta, prehrambna dediščina treh dolin. Z razstavo predstavljamo bogato in pestro tradicionalno prehrambno kulturno dediščino treh koroških dolin, značilno za 20. stoletje, prehrano v kmečkih in delavskih okoljih. Predstavljamo več kot 90 tradicionalnih jedi in pijač, s podrobnejšimi opisi in dodanimi recepti pa osvetljujemo 26 izbranih značilnih

koroških jedi, med katerimi ima rženi kruh, pripravljen po stari recepturi z domačim kislim testom, prav posebno mesto. Rženi kruh je edino živilo, ki je vse do danes ohranil navdih božjega, saj ga v procesu tradicionalne priprave blagoslovljajo. Posebnost pri peki kruha je priprava *trent*, ki so se v zadnjem času uveljavile kot spremljevalke raznih dogodkov in slavij.

Tradicionalna koroška košta temelji na močnatni hrani. Korošci smo izvrstni v pripravi številnih *nudlnov* in *povitnekov* z različnimi nadevi. *Kločevi nudlni* so danes prepoznavna koroška jed, za najokusnejše pa veljajo *jegličevi* (prose) in *makovi nudlni*. Ajdov *povitnek* je z zvijanjem iz sredine zagotovo staro-svetna jed. Posebnost priprave *nudlnov*,

povitnekov in *kipjenkov* je tudi kuhanje na sopari. Med domačimi najbolj pogostimi testeninami so *knole*, *flike* in široki *nudlči*. Koroške košte si ne zamišljamo brez različnih vrst *žgankov* ter prazničnih velikonočnih *šarkljev* in *pogač*. *Steljeraja* v pozni jeseni je bilo zadnje večje opravilo v letu. Z obilno večerjo so praznovali *likof*, zaključek kmetovega delovnega leta, in postregli *bobe*, *pisane pogače*, *presne krape* in drugo.

Med rastlinsko hrano izstopa krompir, ki je v drugi polovici 19. stoletja prevzel vlogo vodilnega živila v vsakdanji prehrani ter delno nadomestil starejše kaše. Še danes si jedilnih obrokov brez *rapičeve župe*, *repnega zósa*, *restane rape* in mrzle *rapice* niti ne predstavljamo. Pomembna sezonska zelenjava in

SLOVENIJA
EVROPSKA GASTRONOMSKA REGIJA 2021

INFORMACIJE

Muzej Ravne na Koroškem,
Na gradu 2, Ravne na Koroškem
Občasna razstava bo na ogled do
maja 2022: torek–petek:
9.00–15.00, sobota: 9.00–13.00.

stročnice so tradicionalno tudi zelje, rumeno korenje, bela repa, fižol in kumare. Na razstavi pojasnimo pojem tako imenovanega koroškega kosila, pri katerem ima pomembno mesto hrenov zós kot priloga kuhani govedini.

Na kolinah, največjem družinskem prazniku, se zberejo družinski člani, prijatelji in sosedje. Dobro se je ves dan, večerja pa je še posebno izdatna. Od nekdanjih veljajo domači mesni izdelki (klobase, špeh, vratovina, šunka, kiblflajš in drugi) za vrhunske kulinarične specialitete. Grumpi (ocvirki) so osnovna zabela in nosilci okusa v koroški košti, saj ji dajo značilna vonj in okus. Mežerli so prastara jed. Nekdaj so jo postregli ob polnoči na svatbah in sedminah. Danes je del gostinske ponudbe. Zelo priljubljene so prtene klobase, za pripravo katerih uporabijo manj kakovostne dele prašiča. Jejo jih s kislim zeljem ali belo repo. Prava specialiteta, ki se pripravlja ob kolinah, je pečena kri. Tousti grumpi pa so specialiteta za sladokusce.

Mleko in mlečni izdelki so pomembna sestavina koroške košte. Med značilne koroške jedi spada zato tudi sir, ki ga poznamo z uve-

lavljenim imenom koroška skuta s čebulo in bučnim oljem. Mošt je pijača za vsak dan in za praznik.

Na razstavi poleg predstavitev nesnovne prehranske dediščine pozornost posvečamo izbranim predmetom kuhinjske opreme, posodju in pripomočkom iz zbirk, ki jih hranimo v muzeju. Razstavo začnemo s predstavitvijo glinenega posodja. Na tako imenovanem muzejskem otoku v etnološki zbirki se bodo zvrstile še predstavitve lesenega kuhinjskega posodja in pripomočkov, steklovine, emajliranega posodja in kuhinjskega tekstila.

Razstavo smo nadgradili z vključitvijo dvanajstih dislociranih muzejskih stalnih razstav in zasebnih muzejskih zbirk, kjer so na ogled ambientalne postavitve dimnice, črne kuhinje, štedilniške kuhinje in materialna dediščina, povezana s kulturo prehranjevanja.

Razstavo spremlja bogat pedagoško-andragoški program. Izdelana je replika tako imenovane Makshoferjeve otroške mize, namenjena otroškim aktivnostim v pedagoškem igralnem kotičku. Pripravljene so nove pedagoške vsebine, povezane s tradicionalno prehransko kulturo. Otroci se bodo

lahko preizkusili v igri vlog ali pa bodo v interaktivni računalniški igri odkrivali skrivnosti Vrhnjakove dimnice.

V ugodnih epidemioloških razmerah bomo izvajali vodene ogledske uro *Košta pa že m're b't* ter pedagoški delavnici Za vsako bolezen rožica raste in Kruha ne naredi moka, ampak roka.

Občasna razstava bo na ogled eno leto, do maja 2022. Avtorica razstave je Brigita Rajšter. Fotografije na razstavi so avtorsko delo fotografskega mojstra Toma Jeseničnika. Razstavne vsebine smo vsebinsko dopolnili z izbranimi odlomki iz literarnih del Prežihovega Voranca, v katerih govori o hrani in načinih njenega uživanja.

Pravijo, da je kmetova košta štikl črne kruha pa kregal mošta cu. Kar na kmetijah cenijo sami, ponudijo tudi gostu. Na mizo položijo hleb rženega kruha, da si sam odreže kos, in mu natočijo kregal (koza-rec) mošta.

Vljudno vabljeni, da si razstavo ogledate.

Brigita Rajšter, Koroški pokrajinski muzej

Spoštovani,

kot lahko spremljamo po medijih, se različica novega koronavirusa delta vedno bolj širi tudi v Sloveniji. Stroka zato opozarja, da imamo opravka z bistveno bolj kužnim virusom kot jeseni. Širitev te različice virusa lahko preprečimo zgolj s cepljenjem. Cepivo je dobrodošla zaščita zlasti za ranljive skupine, med njimi predvsem za starejše osebe in kronične bolnike, pri katerih obstaja povečano tveganje za težji potek bolezni covid-19. Cepljenje pa je pomembno tudi za mlajše, ker so dobri prenašalci virusa.

Zelo pomembno je zaščititi tako svoje kot tudi zdravje družinskih članov, prijateljev, sodelavcev, sosedov, znancev ... Cepljenje je zato preprosto, varen in najučinkovitejši ukrep za zaščito pred covidom-19, saj ne zaščiti le cepljenih posameznikov, temveč z zmanjševanjem širjenja bolezni zaščiti tudi druge.

Bitko z virusom bomo dobili samo s cepljenjem, zato prosim vse tiste, ki se za cepljenje še niste odločili, da se cepite čim prej, saj popolna zašči-

ta pred virusom nastopi šele po mesecu dni od drugega cepljenja. Če želimo čim prej spet nazaj normalno življenje, brez ukrepov in omejitev, vas prosim: **CEPITE SE!** Cepiva je več kot dovolj in ga lahko tudi izbirate.

Če imate fizične težave ali druge omejitve, ki vam onemogočajo dostop do cepljenja, pokličite svojega osebnega zdravnika, predstavnika Civilne zaščite (na tel. št. 031 754 901) ali občino (na tel. št. 070 299 062) in pomagali vam bomo.

Zato: CEPIMO SE ČIM PREJ!!!

Dr. Matic TASIČ,
župan Občine Prevalje

PREVALJE

Prikaz **Zdravje v občini 2021** je namenjen pregledu ključnih kazalnikov zdravja v občini v primerjavi s slovenskim in regionalnim povprečjem.

Okolje, v katerem ljudje bivajo in delajo, pomembno vpliva na njihovo zdravje. S prikazom zdravstvenega stanja želimo spodbuditi deležnike na lokalni ravni, zlasti odločevalce, pri njihovih aktivnostih za promocijo in krepitev zdravja svojih prebivalcev.

Podatke za vse slovenske občine, dodatne grafične prikaze in definicije kazalnikov najdete na spletni strani <http://obcine.nijz.si>.

Več podatkov o zdravju pa lahko najdete na spletni strani <https://podatki.nijz.si>. Več informacij o Covid-19 najdete na <https://www.nijz.si/sl/koronavirus-2019-ncov>.

NEKAJ DEJSTEV O ZDRAVJU V OBČINI

Zdravstveno stanje in umrljivost

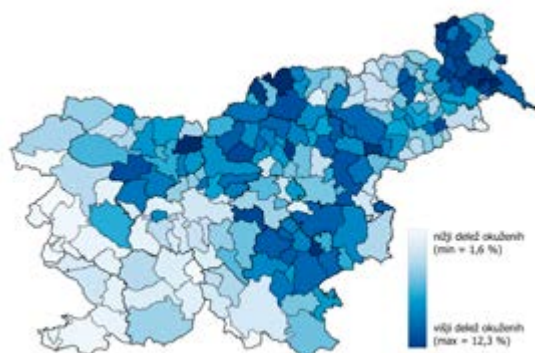
- Bolniška odsotnost delovno aktivnih prebivalcev je trajala povprečno 23,8 koledarskih dni na leto, v Sloveniji pa 17,7 dni.
- Delež oseb, ki prejemajo zdravila zaradi povišanega krvnega tlaka, je bil nižji od slovenskega povprečja, za sladkorno bolezen pa blizu slovenskemu povprečju.
- Stopnja bolnišničnih obravnav zaradi srčne kapi je bila 3,1 na 1000 prebivalcev, starih 35 do 74 let, v Sloveniji pa 2,1.
- Pri starejših prebivalcih občine je bila stopnja bolnišničnih obravnav zaradi zlomov kolka 6,8 na 1000, v Sloveniji pa 6,5.
- Delež uporabnikov pomoči na domu je bil nižji od slovenskega povprečja.
- Stopnja umrljivosti zaradi samomora je bila 11 na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 19.

Dejavniki tveganja za zdravje in preventiva

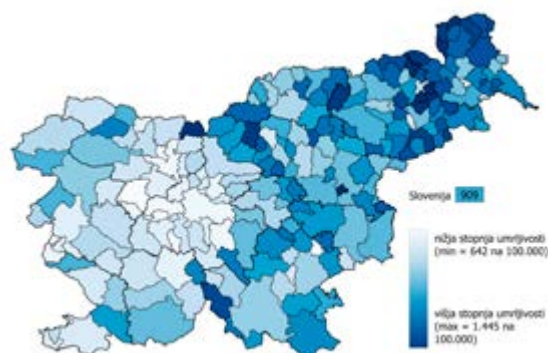
- Telesni fitnes otrok je bil blizu slovenskemu povprečju.
- Stopnja bolnišničnih obravnav zaradi poškodb v transportnih nezgodah je bila 2,0 na 1000 prebivalcev, v Sloveniji pa 1,4.
- Delež prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji je bil blizu slovenskemu povprečju.
- Odzivnost v Programu Svit - presejanju za raka debelega črevesa in danke je bila 65,5 %, v Sloveniji pa 65,6 %.
- Presejanost v Programu Zora - presejanju za raka materničnega vratu je bila 78,7 %, v Sloveniji pa 72,4 %.

Vpliv svinca na zdravje

- V Zgornji Mežiški dolini poteka program za izboljšanje kakovosti okolja. Več na: <http://www.sanacija-svinec.si>.

Slika 1: Odstotek prebivalcev s potrjeno okužbo s SARS-Cov-2 (Covid-19) po občinah do vključno 31. 12. 2020

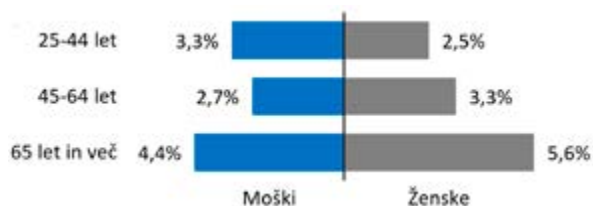
Slika 2: Umrljivost po stalnem bivališču na 100.000 prebivalcev - starostno standardizirana, povprečje 2015-19

DUŠEVNO ZDRAVJE

Dobro duševno zdravje je zelo pomembno za kakovost življenja in sposobnost obvladovanja življenjskih vzponov in padcev vsakega posameznika. Epidemija covida-19 je korenito spremenila naš življenjski slog. Čeprav gre za epidemijo nalezljive bolezni, ima ta skupaj z ukrepi za njeno obvladovanje pomemben vpliv na zdravje v celoti ter številne dejavnike, ki vplivajo na zdravje – tudi na duševno zdravje. A duševno zdravje še vedno prepogosto razumemo v zelo ozkem pomenu, kot iztočnico za pogovor o težavah v duševnem zdravju ali duševnih motnjah.

Duševne motnje predstavljajo velik javnozdravstveni problem sodobne družbe. Zdravstveno breme duševnih motenj in samomora je namreč večje od bremena sladkorne bolezni ali bolezni dihal. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) ocenjuje, da v Sloveniji zaradi duševnih motenj izgubimo nekaj več kot 4 % BDP. Pogoste duševne motnje so med prebivalci Slovenije nekoliko manj razširjene kot v večini drugih primerljivih evropskih držav. Kljub temu ocene kažejo, da je depresivna motnja prisotna pri 3,5 % prebivalcev, pri čemer zaznavamo večjo pogostost pri starejših posameznikih (slika 3). Približno podobno pogoste so anksiozne motnje, preostale duševne motnje pa so manj razširjene.

Slika 3: Razširjenost simptomov depresivne motnje* med prebivalci Slovenije po starostnih skupinah. Vir podatkov: Nacionalna raziskava o zdravju in zdravstvenem varstvu (EHIS 2019, NIJZ).

Na pogoste težave v duševnem zdravju v Sloveniji kažejo podatki o bolniški odsotnosti. Leta 2019 je bilo zaradi duševnih in vedenjskih motenj izgubljenih 1.183.210 delovnih dni, kar je za 58 % odstotkov več kot leta 2015.

Duševno zdravje je mnogo več kot odsotnost duševne motnje

Pomembno je poudariti, da duševno zdravje niso samo duševne motnje, niti ne samo odsotnost duševnih motenj. Duševno zdravje omogoča ljudem, da doživljajo življenje kot smiselno, da so ustvarjalni in aktivni, da sprejemajo samega sebe in svoja čustva in čutijo pripadnost družbi, v kateri živijo in prispevajo k njenemu razvoju in napredku. Da bi poudarili našete pozitivne vidike duševnega zdravja, se včasih uporabljajo poimenovanja, kot so pozitivno duševno zdravje, duševno blagostanje ali duševna dobrobit.

Pomembno je zavedanje, da je duševno blagostanje lahko prisotno kljub prisotnosti duševne motnje. Shematski prikaz opisanega razumevanja duševnega zdravja je prikazan na sliki 4.

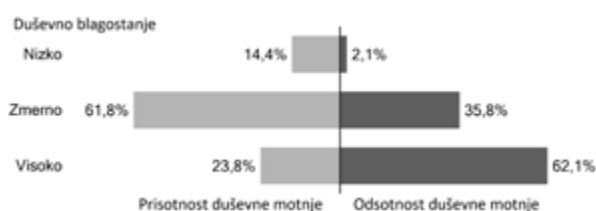

Slika 4: Dvojni kontinuum duševnega zdravja. Prirejeno po Green-spoon in Saklofske, Toward an Integration of Subjective Well-Being and Psychopathology, 2001.

Slaba kakovost življenja ni in ne bi smela biti povzročena s prisotnostjo duševne motnje. Kakovost življenja oseb z duševnimi motnjami je zaradi stigmatizacije in diskriminacije, ki so jo deležni, pogosto nepravilno nizka. Po drugi strani pa tudi odsotnost duševne motnje ne zagotavlja dobre kakovosti življenja. Če redko doživljamo prijetna čustva, imamo pogosto občutek praznine in stagniranja, se ne sprejemamo ali ne vidimo smisla v življenju, je lahko naša kakovost življenja slaba zgolj zaradi odsotnosti teh temeljnih vidikov duševnega blagostanja. To potrjuje prikaz porazdelitve duševnega blagostanja pri osebah z duševno motnjo in pri osebah brez nje, ki je izdelan na slovenskih podatkih. Kaže namreč, da ima visoko duševno blagostanje dobrih 14 % oseb z duševno motnjo, po drugi strani pa nekateri posamezniki brez duševnih motenj (približno 2 %) živijo v odsotnosti duševnega blagostanja (nizko duševno blagostanje na sliki 4 in 5).

Široko razširjeno je zavedanje o pomembnosti duševnega zdravja in njegove neločljivosti od zdravja kot celote. Dobro duševno zdravje ščiti pred telesnimi boleznimi, socialnimi neenakostmi in nezdravim načinom življenja. Avtorji so v različnih raziskavah ugotavljali, da je nastanek ali potek nekaterih kroničnih bolezni v soodvisnosti z duševnim zdravjem posameznika. Osebe, ki trpijo zaradi depresije, imajo denimo večje tveganje za razvoj srčno-žilnih bolezni (predvsem srčnega infarkta), sladkorne bolezni in rakavih obolenj. Po drugi strani pa raziskave kažejo, da duševno blagostanje varuje pred razvojem številnih kroničnih bolezni. Ko govorimo o skrbi za duševno zdravje, govorimo tudi o skrbi za zdravje na splošno.

* Razširjenost simptomov depresivne motnje prikazuje delež prebivalstva, pri katerem sta bila prisotna vsaj 2 simptoma, značilna za veliko depresivno motnjo. Prisotnost simptomov je samoocenjena in se navezuje na obdobje, v katerem je bila izvedena raziskava, s katero so bili pridobljeni podatki.

Slika 5: Prisotnost duševne motnje ne pomeni nujno tudi odsotnosti duševnega blagostanja. Vir podatkov: Nacionalna raziskava o zdravju in zdravstvenem varstvu (EHIS 2019, NIJZ).

Kaj lahko storimo, da zavarujemo in okrepimo duševno zdravje?

Na duševno zdravje vplivajo številni dejavniki, od značilnosti posameznika, njegovih odnosov z drugimi osebami, do značilnosti okolja ter širše družbe, v kateri živimo. Na nekatere dejavnike lahko vplivamo lažje kot na druge. Na naš genski zapis, pojav obsežne naravne nesreče ali pandemije, ki nenadoma ohromi celotno družbo, vplivamo veliko težje kot na nekatere druge dejavnike, ki imajo prav tako velik vpliv na duševno zdravje. Te dejavnike lahko prepoznamo v okoljih, kjer se učimo, delamo in preživljamo prosti čas, ter v odnosih, ki jih vzdržujemo s člani svoje družine, s sosedi, sodelavci, sošolci ali sokrajani. Pomembna je telesna dejavnost, ki jo družbeno in grajeno okolje spodbuja ali pa nasprotno celo zavira. Že kratek sprehod lahko dvigne razpoloženje in izboljša počutje, redna telesna aktivnost pa krepi našo samopodobo in pomaga pri spoprijemanju s stresom. Čeprav na prvi pogled to morda ni očitno, je telesna dejavnost pomemben način varovanja in krepitev duševnega zdravja.

Pozitiven vpliv na duševno zdravje imajo dejavnosti, ki povečujejo socialno vključenost, kot so prostovoljstvo, spodbujanje umetniškega udejstvovanja ter medgeneracijskega povezovanja. Kot učinkovite za krepitev duševnega zdravja so se v tujini izkazale tudi aktivnosti, ki so usmerjene v zmanjševanje pojavnosti nasilja in diskriminacije, ki je povezano z nastankom ali poslabšanjem bolezni. Dokazano učinkoviti so ukrepi izobraževanja in kampanje ozaveščanja o duševnih težavah, motnjah, nasilju, programi za povzročitelje nasilja, programi za preprečevanje diskriminacije, stigmatizacije in trpinčenja v lokalnem, šolskem okolju ali na delovnem mestu, kakor tudi programi starševstva. Aktivnosti, ki so usmerjene v odpravljanje različnih oblik diskriminacije in nasilja so zelo učinkovite pri zmanjševanju nepravilnih neenakosti v zdravju, kar predstavlja še posebej dragoceno dodano vrednost za krepitev duševnega zdravja.

Duševno zdravje krepijo tudi aktivnosti, ki zagotavljajo dostop do izpopolnjujočega dela. Poleg dostojne plače nam delo nudi možnost za osebno rast, krepi avtonomijo posameznika in občutek prispevanja k skupnemu dobremu. Po drugi strani je finančna varnost, ki nam jo zagotavlja plačano delo, že sama po sebi prepoznana kot temelj zdravega življenjskega sloga in posledično dobrega zdravja. Med učinkovite ukrepe, ki povečujejo dostop do dela, štejemo programe dodatnega izobraževanja in opismenjevanja z različnih področij zdravstvene pismenosti, pismenosti o duševnem zdravju in digitalne pismenosti. K varovanju in krepitvi duševnega zdravja učinkovito prispevajo tudi programi, ki so neposredno povezani s trgom dela in

ciljajo na hitrejšo zaposlovanje mladih odraslih ter programi za odrasle, ki naslavlajo vračanje na delo po dolgotrajnejši bolniški odsotnosti ali obdobju brezposelnosti.

Slika 6: Skupine družbenih dejavnikov duševnega zdravja. Prirejeno po Lund et al., Social determinants of mental disorders and the Sustainable Development Goals: a systematic review of reviews, 2018.

Zagotavljanje hitro in široko dostopne strokovne pomoči, zgodnja prepoznavo oseb z duševnimi motnjami, svetovalne storitve za osebe v stiski ter druge aktivnosti, ki izhajajo iz tradicije preventivnega delovanja, neposredno naslavlja duševne motnje. Razvoj znanosti v zadnjih desetletjih kaže, da je polje ukrepanja veliko širše in da je mogoče z aktivnostmi, ki se odvijajo izven t.i. zdravstvenega polja, veliko prispevati k varovanju in krepitvi duševnega zdravja. Izpostavljamo družbene aktivnosti, ki naslavlja socialno vključenost, nasilje in diskriminacijo ter finančno varnost (slika 6). Vse naštetje je tesno povezano s skupnostjo, v kateri živimo, in kjer potrebujemo temeljne pogoje za dobro duševno zdravje.

Skupaj in v skupnosti do boljšega duševnega zdravja

Skupnostni pristop k skrbi za duševno zdravje pomeni, da je skupnost tista, ki prepozna potrebe v lastnem okolju ter nato tudi zagotavlja in usmerja dejavnosti. Takšen pristop k preprečevanju duševnih motenj in krepitvi duševnega zdravja zajema usklajeno medsektorsko sodelovanje in vključevanje različnih strokovnjakov s področja zdravstva, šolstva, socialnega varstva in drugih sektorjev, kot tudi predstavnikov društev, organizacij, občine ali posameznikov iz skupnosti. Lokalna okolja v Sloveniji so različna, zato je pomembno, da pri razvoju primernih aktivnosti sodelujejo ljudje, ki v teh okoljih živijo in delajo. K zagotavljanju usklajenega in vključujočega delovanja v skupnosti lahko veliko pripomore oblikovanje t.i. zavezništev v skupnosti, ki omogočajo več medsebojne komunikacije, boljšo prepoznavo potreb ter tudi hitrejšo ter učinkovitejšo odzivanje na potrebe. Primer povezovanja so lokalne skupine za krepitev zdravja, ki so trenutno že vzpostavljene v številnih slovenskih občinah. Podobno povezovanje in delovanje na nivoju skupnosti je predvideno tudi v Nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (Program Mira). Vsak lahko prispeva k boljšemu duševnem zdravju, skupaj pa lahko prispevamo še mnogo več.

Kazalniki zdravja v občini: Prevalje

Prikazane so izbrane vrednosti kazalnikov zdravja za občino v primerjavi z upravno enoto, statistično regijo in Slovenijo. Graf kaže primerjavo kazalnikov na ravni občine z državnim povprečjem. Kazalniki so testirani na statistično značilnost. V majhnih občinah zaradi majhnega števila dogodkov lahko pričakujemo večja nihanja vrednosti kazalnikov med posameznimi leti. Definicije, dodatni podatki in grafični prikazi so dostopni na NIJZ spletni strani <http://obcine.nijz.si>.

● ▲ ■ ▼ Položaj občine glede na povprečje Slovenije (■) in glede na razpon vrednosti po občinah od najnižje do najvišje (■). Pri kazalnikih, kjer ni oznake, v opazovanem časovnem obdobju ni bilo pojava (⁽¹⁾).

Barve in oblike oznak pomenijo:

▲ Zelena – občina je statistično značilno boljša od povprečja preostale Slovenije.

■ Modra – občina je statistično značilno različna od povprečja preostale Slovenije, zelenega gibanja kazalnika ni mogoče enoznačno določiti.

▼ Rdeča – občina je statistično značilno slabša od povprečja preostale Slovenije.

● Rumena – občina se statistično značilno ne razlikuje od povprečja preostale Slovenije.

○ Bela – vrednost izbranega kazalnika zaradi majhnosti opazovane populacije (majhnega števila primerov) ni zanesljiva.

	Kazalnik	Občina	UE	Regija	SLO	Enota	Manj od povprečja	Več od povprečja
Prebivalci in skupnost	1.1 Razvitost občine	1,10	/	/	1,00	indeks		
	1.2 Prirast prebivalstva	1,2	11,9	11,0	7,2	‰		
	1.3 Starejše prebivalstvo (nad 80 let)	6,9	5,4	5,2	5,4	%		
	1.4 Osnovno izobraženi odrasli (OŠ ali manj)	12,7	14,3	14,1	13,5	%		
	1.5 Stopnja delovne aktivnosti	62,8	61,4	62,2	65,8	%		
Dejavni tveganja	2.1 Tesni fitnes otrok	44,9	44,8	48,8	50,0	indeks		
	2.2 Prekomerna prehranjenost otrok	24,4	25,2	26,3	24,1	%		
	2.3 Redni in občasni kadilci	21,7^m	22,8	20,8	23,2	%		
	2.4 Visokotvegano opijanje	32,8^m	24,3	24,9	42,8	%		
	2.5 Poškodovani v transportnih nezgodah	2,0	1,6	1,8	1,4	sss/1000		
	2.6 Prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji	8,8	10,5	8,9	8,8	%		
Preventiva	3.1 Odzivnost v Program Sviti	65,5	66,4	65,8	65,6	%		
	3.2 Presejanost v Programu Zora	78,7	78,7	78,8	72,4	%		
	3.4 Presejanost v Programu DORA	73,8	73,4	75,8	77,6	%		
Zdravstveno stanje	4.1 Samoocena dobrega zdravja	63,1^m	60,3	63,4	67,5	%		
	4.2 Bolniška odsotnost	23,8	26,9	24,8	17,7	dnevi		
	4.3 Astma pri otrocih in mladostnikih (0-19 let)	0,8	0,9	0,8	0,8	sss/1000		
	4.4 Bolezni, neposredno pripisljive alkoholu (15 let in več)	1,3	1,7	1,8	1,9	sss/1000		
	4.5 Prejemniki zdravil zaradi sladkorne bolezni	4,9	5,2	5,2	5,3	sss/100		
	4.6 Prejemniki zdravil zaradi poviš. krvnega tlaka	21,3	22,5	23,2	22,8	sss/100		
	4.7 Prejemniki zdravil proti strjevanju krvi	10,5	11,6	11,5	11,8	sss/100		
	4.8 Srčna kap (35-74 let)	3,1	2,6	2,8	2,1	sss/1000		
	4.9 Možganska kap (35-84 let)	3,6	3,4	3,4	2,5	sss/1000		
	4.10 Novi primeri raka	572	588	553	564	sss/100.000		
	4.15 Novi primeri raka debelega črevesa in danke	78	69	70	67	sss/100.000		
	4.16 Novi primeri raka pljuč	71	80	73	68	sss/100.000		
	4.17 Novi primeri raka dojke	78	109	107	122	sss/100.000		
	4.11 Zlomni kolka pri starejših prebivalcih (65 let in več)	6,8	6,9	6,3	6,5	sss/1000		
Umrljivost	4.12 Prejemniki zdravil zaradi duševnih motenj	15,1	16,2	15,1	14,4	sss/100		
	4.13 Pomoč na domu	0,6	1,2	1,6	2,7	%		
	4.14 Klopni meningoencefalitis	26,2	16,0	20,4	8,0	sss/100.000		
	5.1 Umrljivost po stalnem bivališču	992	956	954	909	sss/100.000		
	5.2 Umrljivost zaradi bolezni srca in ožilja (0-74 let)	93	84	82	74	sss/100.000		
	5.3 Umrljivost zaradi vseh vrst raka (0-74 let)	189	172	170	160	sss/100.000		
	5.6 Umrljivost zaradi raka pljuč (0-74 let)	42	44	43	40	sss/100.000		
	5.7 Umrljivost zaradi samomora	11	19	22	19	sss/100.000		

Legenda: /: kazalnik na tej administrativni ravni ni smiselni; sss: starostno standardizirana stopnja na 100, 1000 ali 100.000 prebivalcev, na slovensko populacijo 17.2014. *: spremenjen izračun po stalnem bivališču namesto po običajnem je pojasnjen v "Opisi kazalnikov" v dokumentu "Metodološka pojasnila" na spletni strani. ^m: Podatki temeljijo na statističnem modelu.

Pojasnilo h kazalnikom:

Prebivalci in skupnost: **1.1** leto 2020; **1.2** leto 2019; **1.3** leto 2019, stari 80 let in več; **1.4** leto 2019, stari 25-64 let; **1.5** leto 2019, stari 15-64 let. **Dejavni tveganja za zdravje:** **2.1** leto 2019, otroci in mladostniki, stari 6-14 let; **2.2** leto 2019, otroci in mladostniki, stari 6-14 let; **2.3** leto 2019, stari 15 let in več; **2.4** leto 2019, stari 15 let in več; **2.5** povprečje 2015-2019; **2.6** povprečje 2015-2019. **Preventiva:** **3.1** leto 2019; **3.2** povprečje 17.2016 – 30.6.2019, ženske, stare 20-64 let; **3.4** 11.2019 – 31.10.2020, ženske, stare 50-69 let. **Zdravstveno stanje:** **4.1** leto 2019, stari 15 let in več; **4.2** leto 2019, zaposleni prebivalci; **4.3** povprečje 2015-2019, bolnišnične obravnave, stari 0-19 let; **4.4** povprečje 2015-2019, bolnišnične obravnave, starejši od 15 let; **4.5** leto 2019; **4.6** leto 2019; **4.7** leto 2019; **4.8** povprečje 2015-2019, bolnišnične obravnave, stari 35-74 let; **4.9** povprečje 2015-2019, bolnišnične obravnave, stari 35-84 let; **4.10** povprečje 2013-2017, novo odkriti raki razen melanomnega; **4.11** povprečje 2015-2019, bolnišnične obravnave, stari 65 let in več; **4.12** leto 2019; **4.13** leto 2019, stari 65 let in več; **4.14** povprečje 2010-2019; **4.15** povprečje 2013-2017; **4.16** povprečje 2013-2017; **4.17** povprečje 2013-2017. **Umrljivost:** **5.1** povprečje 2015-2019; **5.2** povprečje 2015-2019, stari 0-74 let; **5.3** povprečje 2015-2019, stari 0-74 let; **5.6** povprečje 2015-2019, stari 0-74 let; **5.7** povprečje 2015-2019.

Viri podatkov: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za finance, Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa, Fakulteta za šport (UL), Register raka, Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

Občina Prevalje – zdravo mesto

Pazite, da majhen klop ne postane vaš velik problem!

Od leta 2019 se odrasli, stari 49 let (generacije 1970, 1971 in 1972), proti klopnemu meningoencefalitisu lahko cepijo pri izbranem zdravniku v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja (OZZ). Cepljenje v breme OZZ pripada tudi otrokom, starim tri leta (letniki 2016, 2017 in 2018). Cepljenje lahko opravijo pri izbranem pediatru. Samoplačniško cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu pa je mogoče pri izbranem zdravniku in na območnih enotah NIJZ.

S pomladnimi meseci in vedno višjimi temperaturami v prihajajočih mesecih prihajajo tudi klopi, ki lahko pošteno ogrozijo naše zdravje. Letos (do 20. maja) so zaradi vboda klopa, okuženega z virusom klopnega meningoencefalitisa (KME), zbolele štiri osebe. Med obolelimi so bili trije moški in ena ženska. Obolele osebe prihajajo iz zasavske, koroške in osrednjeslovenske regije.

KME povzročajo virusi, ki se z ugrizom klopa prenesejo v človeka. Okužba lahko poteka brez simptomov, kot lahka vročinska bolezen, ali z znaki vnetja možganskih ovojnic in možganov. Poteka v dveh fazah: neznačilni vročinski bolezn sledi obdobje brez težav in nato vnetje osrednjega živčevja. Možnosti zdravljenja so omejene zgolj na lajšanje znakov bolezni, ki trajajo, dokler organizem ne premaga povzročitelja. Prav zato sta zaščita pred vboodom in preventivno cepljenje še toliko bolj smiselna.

Cepljenje je edina učinkovita zaščita človeka pred KME, priporoča se vsem osebam od prvega leta starosti naprej, ki se gibljejo ali živijo v območju, kjer je KME endemičen. Za osnovno zaščito se cepimo s tremi odmerki cepiva. Po prvem odmerku sledi drugi odmerek 14 dni do 1 mesec po prvem odmerku, tretji odmerek je odvisen od cepiva – ENCEPUR 9 do 12 mesecev po drugem odmerku, FSME IMMUN pa 6

do 12 mesecev po drugem odmerku. Prvo revakvacijo se opravi z enim odmerkom cepiva tri leta po tretjem odmerku, naslednje revakvacije pa na pet let. Po 60. (FSME IMMUN) oziroma po 50. letu starosti (ENCEPUR) se priporoča revakcinacije na tri leta.

Cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu je na voljo vse leto. Priporočamo, da se cepljenje s prvima dvema odmerkoma opravi v zimskih mesecih, da se vzpostavi zaščita pred boleznijo še pred aktivnostjo klopov. V toplem delu leta, ko so klopi aktivni in je potrebna čim hitrejša zaščita, se lahko uporabijo 'pospešene sheme cepljenja'.

Med zadrževanjem v naravi je pomembno, da uporabljamo svetla oblačila iz gladkega materiala, ki klopom onemogočajo, da bi se oprijeli. Odkrite dele telesa večkrat premažemo s snovmi, ki odganjajo mrčes (repelenti). Ko se vrnemo domov, je pomembno opraviti temeljit pregled telesa. Posvetimo se predvsem poraščenim delom telesa, kožnim gubam, uhljem, pazduham in dimljah.

Če klopa opazimo, ga odstranimo takoj, najbolje s pin-ceto. Na klopa ne dajemo olja, alkohola in drugih tekočin, ker je verjetnost za okužbo pri takem odstranjevanju večja.

Prispevek: NIJZ OE Ravne

Poročilo o kakovosti pitne vode na območju Občine Prevalje v letu 2020

- Na območju Občine Prevalje se za 4.796 uporabnikov voda dobavlja iz 4 javnih sistemov za oskrbo s pitno vodo: VS Šumc, VS Leše, VS Šentanel in VS Stražišče.
- Upravitelj javnih sistemov oskrbe s pitno vodo na območju Občine Prevalje je JKP Log. Tehnično in strokovno pomoč pri zagotavljanju kakovosti pitne vode mu nudi JKP Ravne na Koroškem, ki skladno s

Pravilnikom o pitni vodi izvaja notranji nadzor pitne vode. Namen notranjega nadzora je spremljanje različnih parametrov za varovanje zdravja ljudi.

- Redno preskušanje vzorcev pitne vode se je v letu 2020 izvajalo v Nacionalnem laboratoriju za zdravje, okolje in hrano.

POROČILO O KAKOVOSTI PITNE VODE

Obseg rednih preskušanj vzorcev vode

MIKROBIOLOŠKI PRESKUSI:

- E.coli, enterokoki, koliformne bakterije, skupno število kolonij pri 22 °C in 37 °C

OSNOVNI FIZIKALNO-KEMIJSKI PRESKUSI:

- temperatura, pH, električna prevodnost, barva, motnost, oksidativnost, amonij, nitrit, klorid

DODATNI FIZIKALNO-KEMIJSKI PRESKUSI:

- nitrat, trihalometani

Rezultati preskušanj vzorcev vode za leto 2020

Skupno je bilo v letu 2020 odvzetih 36 vzorcev na mikrobiološka preskušanja, 4 na osnovna fizikalno-kemijska preskušanja, v 2 vzorcih pa se je dodatno določala vsebnost

trihalometanov stranskih produktov dezinfekcije. V tabelah so prikazani rezultati preskušanj vzorcev pitne vode, ki so bili odvzeti v okviru notranjega nadzora.

Rezultati mikrobioloških preskušanj pitne vode

VODOOSKRBNI SISTEM	Število odvzetih vzorcev	Število (%) neskladnih vzorcev	Razlog neskladnosti
VS ŠUMC	14	1 (7,14 %)	enterokoki, koliformne bakterije
VS LEŠE	11	0 (0 %)	
VS ŠENTANEL	8	0 (0 %)	
VS STRAŽIŠČE	3	0 (0 %)	

Rezultati fizikalno-kemijskih preskušanj pitne vode

VODOOSKRBNI SISTEM	Število odvzetih vzorcev za redne preskuse	Preskusi na druge parametre	Število (%) neskladnih vzorcev
VS ŠUMC	1	/	0
VS LEŠE	1	/	0
VS ŠENTANEL	1	1 × trihalometani	0
VS STRAŽIŠČE	1	1 × trihalometani	0

Večina vzorcev, odvzetih v letu 2020 na vodooskrbnih sistemih v Občini Prevalje, je bila skladnih z zahtevami Pravilnika o pitni vodi (Ur. list RS, št. 19/04, 35/04, 16/06, 92/06, 25/09, 74/15 in 51/17), izjema je vzorec, odvzet na VS Šumc, kjer je bila ugotovljena prisotnost koliformnih bakterij in enterokokov. Enterokoki so bakterije fekalnega izvora, ki jih naj-

demo v blatu ljudi in živali. Po Pravilniku o pitni vodi so enterokoki uvrščeni v Prilogo I, del A, med mikrobiološke parametre. Mejna vrednost za omenjene organizme v pitni vodi je 0 CFU/100 ml. Ugotovljena mikrobiološka neskladnost je bila odpravljena takoj, zato zdravje uporabnikov ni bilo ogroženo.

Povezani v težavah, ki nam jih prinašajo leta

Leta so tista stalnica, ki nas obremenjuje v času, ko smo postorili vse, kar nam je zadalo življenje. Vsak pri sebi najbolje pozna vse tegobe, s katerimi se srečujemo v času, za katerega pravimo, da nismo stari, pač pa smo dolgo na svetu. Poskrbeli smo za otroke, poskrbeli smo za lastno eksistenco, zmanjkuje pa nam moči, čeprav je volje in veselja še dovolj. Počasi zapadamo v apatijo in začnemo razmišljati o smislu socialne povezanosti, ker marsikdaj nimamo osnovnih pogojev za povezovanje in druženje.

Kaj je največja težava? Postanemo okorni, postanemo nejevoljni, ker nimamo koga, s katerim bi se mogoče kdaj pogovorili in izmenjali mnenja. Temu problemu navadno preprosto rečemo osamljenost. Ja, osamljenost je tista velika težava, ki nas peči in plaši v obdobju, ko nas navadno nihče več ne rabi. V naši skupnosti je ogromno možnosti za udejstvovanje starejše generacije, naše generacije bom rekla, saj tudi sam spadam v to kategorijo občanov. Pri Zvezi društev upokojencev Slovenije smo začeli projekt Starejši za starejše že pred skoraj 20 leti. Tudi v Društvu upokojencev Prevalje smo se vanj vključili leta 2005. Duhovna vodja in gonilna sila je bila do leta 2015 Ivanka Komprej in ima še vedno najdebelejši seznam varovancev, ki jih zvesto obiskuje. Okrog sebe je zbrala skupino ljudi, ki so ji in ji še vedno zvesto sledijo pri opravljanju prostovoljskega dela.

Kaj je projekt STAREJŠI ZA STAREJŠE ZA VIŠJO KAKOVOST ŽIVLJENJA DOMA? Na ravni Republike Slovenije ga je začela leta 2001 dr. Mateja Kožuh Novak. Postavila je temelje in smernice ter moto projekta, ki je verificiran in dobro sprejet tudi v evropskem parlamentu. S ponosom povem, da sem na predstavitvi projekta v Bruslju tudi sam aktivno sodeloval in da je projekt leta 2018 dobil naziv državljan leta Evropske unije. V projektu združujemo ljudi, ki dopolnijo devetinšestdeset let. Namen projekta je ugotoviti njihovo življenjsko situacijo tako v socialnem kot materialnem smislu in jih stalno spremljati skozi vsa leta življenja. Dolžnost naših prostovoljcev je sproti ugotavljanje sprememb in po potrebi iskanje pomoči, ki je v dani situaciji potrebna (patronažna služba, socialna pomoč, materialna ali pravna pomoč).

V naši prostovoljski organizaciji trenutno deluje šestnajst prostovoljk in dva prostovoljca, ki pokrivamo celotno območje občine. Zelo dobrodošlo bi bilo, če bi se vključili še novi prostovoljci, kajti nekaterim pojemajo moči, in bi bili veseli mlajših, voljnih prostovoljskega dela in pripravljenih deliti svojo energijo ljudem, ki so potrebni spodbudne besede, če že ne pomoči. Ja, drage in dragi Prevaljčani, pokličite nas in se nam pridružite!

Opravičiti se moram marsikateremu našemu varovancu, ki letos ni bil deležen obiska prostovoljke/-ca, ker pač preprosto nismo smeli priti v vašo bližino zaradi groznega covid-19. Tudi nekaj upokojencev letnika 1951 je ostalo brez prvega obiska. Predvidevamo, da bo leto 2021 bolj zdravo, in zato vas prosim, da ob obisku lepo sprejmete naše prostovoljke – to so punce, polne energije in dobre volje. Vse drugo se boste pogovorili ob obisku. Zagotavljam vam, da so vsi podatki strogo varovani, prostovoljke pa so zaupanja vredne osebe, ki ob odhodu za javnost ne vedo ničesar.

Ker vse naše prostovoljke in prostovoljca delajo samo za vas iz zagnanosti po vašem boljšem življenju, je prav, da ob tej priložnosti izrazim zahvalo vsem. Izpostavim naj predvsem Ivanko Komprej, Kristino Enci, Mojco Pečnik in Jelko Koderman, da ne naštevam vseh drugih, ki nosijo enako breme odgovornosti za delo v programu Starejši za starejše.

Leto se nam je krepko obrnilo v drugo polovico, verjetno ste večina že cepljeni proti covidu-19, vsaj naša generacija. Če se za cepljenje še niste odločili, ne odlašajte, bodite tisti, ki skrbite za zdravje sokrajanov, in se čim prej pojdite cepit. Vsekakor pa bodite strpni in še previdnejši, da bomo zdravi preživeli vsaj še kakšno desetino let. V pomoč nam bo tudi zdravstvena služba, ki nas ima pod strogo kontrolo, hvala tudi njim. Ne nazadnje gre zahvala tudi naši občini, saj nam pomaga pri uresničevanju programa Starejši za starejše za višjo kakovost življenja doma (VKŽD).

Alojz Ovnič, koordinator programa Starejši za starejše za VKŽD

Karate klub Prevalje

Karate klub Prevalje deluje od leta 2003. Klub je včlanjen v Zvezo klubov JKA Slovenije, karate organizacijo, ki deluje v okviru JKA (Japan Karate Association – japonske karate zveze). Namenjena je izobraževanju strokovnega kadra, organizaciji seminarjev, tekmovanj in prireditvev ter organizaciji potovanj na različne karate seminarje in tekmovanja po svetu. Zveza je članica JKA/WF in Zveze karate organizacij Slovenije.

KARATE JE PRIMEREN ZA:

- mlajše, ki se učijo osnov tradicionalnega karateja, reda, discipline in odgovornosti,
- starejše, ki se z vadbo vsaj za trenutek umaknejo iz stresnega vsakdana v zdravo športno okolje.

Kaj pridobijo člani z vadbo karateja

OTROCI

1. Dihanje: Pravilno dihanje omogoča obvladovanje trene in stresnih situacij. Način dihanja zelo vpliva na počutje in zdravje. Pri vadbi se naučijo pravilnega dihanja.
2. Koordinacija: Zaradi sodobnega načina življenja (nepravilna prehrana, pomanjkanje telesne aktivnosti) ne obvladajo več svojega telesa, da bi lahko normalno izvajali vsakdanja opravila. Z vadbo pridobijo optimalno psihično in fizično motoriko.
3. Koncentracija: Današnjim otrokom pri vsaki aktivnosti v kratkem času pade nivo zbranosti, kar otežuje njihovo napredovanje v šoli. Vadba karateja nenehno spodbuja njihovo koncentracijo (pozornost na smer in hitrost gibanja, na nasprotnika ...).
4. Red in odgovornost: Sistem vadbe, napredovanje v znanju (pasovi) in medsebojni odnosi vadečih, ki izvirajo iz 'redoljubne' japonske kulture, vcepljajo v njihovo podzavest občutek za red, disciplino, odgovornost in vztrajnost.
5. Razvoj telesnih sposobnosti: Karate je večšina, pri kateri deluje vse telo. Zaradi specifičnega načina treninga je telesni razvoj skladen.
6. Nadzor agresivnosti: Včasih je starše strah, da bi otrok postal zaradi treninga karateja preveč agresiven. Agresivnost je najpogostejša posledica občutkov nemoči in strahu v socialnih situacijah, ki jih posameznik poskuša

nadomestiti s povečano agresivnostjo. S povečevanjem občutka notranje moči, ki je posledica pravilnega karate treninga, odpade glavni razlog za dokazovanje moči navzven. Posledica je manjša agresivnost do drugih.

7. Problem drog in poživil: Zaradi specifičnih zahtev treninga in tekmovanja je pri karateju nemogoče zlorabljati droge ali poživila. Karate je šport, ki zahteva popoln nadzor nad izražanjem čustev. V trenutku se je treba odzvati na napad in se nato zaustaviti, saj se pri karateju ne smeš nikoli agresivno dotakniti partnerja. To je prednost pred drugimi športi, pri katerih je za boljše rezultate moč uživati nedovoljena poživila ali droge.

ODRASLI

1. Prožnost: S starostjo se prožnost vašega telesa izgublja. Pri vadbi boste z rednim ponavljanjem karate tehnik, kat in vaj (asan) iz joge zelo izboljšali prožnost, in sicer do stopnje, ki ste jo imeli v mladih letih.
2. Kondicija: Izboljšali boste kondicijo in brez težav premagovali hojo po stopnicah, dvigovanje težkih nakupovalnih vrečk ...
3. Samozavest: Znanje karateja daje občutek notranjega miru in samozavesti. Na današnjih vse bolj nevarnih ulicah s svojo samozavestjo navzven ne boste videti kot potencialna žrtev, v skrajnem primeru, da ste napadeni, pa vam bo znanje karate samoobrambe omogočilo zmanjšanje posledic napada na minimum.
4. Druženje: Pri treningu karateja je napredovanje individualno, ritem dela je prilagojen posameznikovim zmoglostim. Človek tekmuje zgolj s seboj, s svojimi pričakovanji in cilji. Vzdušje med člani kluba je zato sproščeno in spodbujajoče. Lahko se nam boste pridružili tudi pri naših druženjih zunaj treninga.

Korotanov kamp spet velik uspeh

Več kot 100 udeležencev nogometnega kampa je pod vodstvom šestnajstih trenerjev preživelo nogometno obarvan začetek počitnic.

Na Prevaljah je zdaj že tradicionalno organiziran kamp mladih športnic in športnikov, ki svoje dneve radi preživijo na nogometnem igrišču. Vsako leto se lahko pohvalimo z večjo udeležbo, letos smo na našem stadionu gostili več kot 100 udeležencev od šestega do sedemnajstega leta starosti, ki so pet dni trenirali na Ugaslih pečeh. Na Korotanovem kampu Hermana Čepelnika radi združujemo šport z zabavo, zato poleg treningov poskrbimo tudi za nekoliko bolj sproščene vsebine, ki pa so vseeno povezane z razvijanjem gibalnih sposobnosti ali drugih športnikovih vrlin. Letos smo, poleg postaj za razvijanje nogometnih veščin, pripravili predavanje o zdravi prehrani, poleg nogometa smo se pomerili tudi v rokometu, slacklineu, teqballu in drugih športih. Vrhunec začne kamp dosegati proti koncu tedna, ko na delu igrišča postavimo tudi 'milnico' – napihljivo nogometno igrišče, ki se ga napolni z vodo. S tem nagradimo vse naše športnike, ki so vse leto zavzeto trenirali, in jim tako ponudimo zasluženo zabavo za konec sezone ter vsem omogočimo nasmejan vstop v počitnice.

Ključno dejanje kampa in obenem tudi nogometne sezone pa je velik Korotanov piknik, ki ga vsako leto pripravimo v soboto po zaključku kampa in na katerem za udeležence kampa, njihove starše, vse naše športnike, navijače in

podpornike pečemo na žaru. Letos smo sobotno dogajanje popestrili še z obiskom Roka in Aneja Piletiča – BQL, ki sta nam zapela, dan pa se je v zaključek prevesil z veteransko tekmo Korotana proti nogometašem Pece.

Še enkrat hvala vsem podpornikom našega 'plavega' kluba za pomoč pri izvedbi vseh aktivnosti.

Košarkarska šola Jezerniki Prevalje 2020/21

Sezona 2020/21 je bila peta sezona delovanja Košarkarske šole Jezerniki Prevalje. Na območju Občine Prevalje je izvajala vadbo košarke za 37 otrok, starih od 7 do 14 let.

Sezona je bila za Košarkarsko šolo Jezerniki Prevalje, tako kot za vse druge športne kolektive, zelo nenavadna, saj so bile skoraj polovico obdobja zaradi slabih epidemioloških razmer prepovedane vse naše aktivnosti. V tem času smo za športno pripravljenost aktivnih članov poskušali poskrbeti z uporabo sodobnih računalniških orodij, z izvajanjem vadbe na daljavo. Na košarkarska igrišča pa smo se po 4-mesečni odsotnosti vrnili v drugi polovici februarja. Sprva je bila naša vadba omejena zgolj na individualno vadbo brez kontakta, v začetku maja pa smo lahko ponovno začeli tudi ekipno vadbo s kontaktom.

Epidemija koronavirusne bolezni je vplivala tudi na naše tekmovalne aktivnosti. Za sezono 2020/21 smo za tekmovalnjo v državnem prvenstvu prijavi tri ekipe: U9, U11 in U13. Nastop pa je dočakala zgolj najstarejša ekipa in je odigrala tri tekme, preostali dve ekipi pa sta ostali brez svojega nastopa v letošnji sezoni.

Preden pa dokončno zaključimo letošnjo sezono, nas čakajo še aktivni poletni meseci z organizacijo Mini košarkarskega kampa Jezerko in drugih poletnih košarkarskih aktivnosti na Prevaljah. Kljub letošnji turbulentni sezoni pa že z optimizmom zremo v prihajajočo sezono, saj nas čakajo novi izzivi in cilji.

Matic Burjak

Odbojka v sezoni 2020/21

Tudi v Odbojgarskem klubu Prevalje je bilo preteklo leto v znamenju covida-19. Sezona se je začela z začetkom šolskega leta in se po zelo kratkem času oktobra tudi končala. Kljub vsemu smo v klubu nadaljevali dejavnost ter v organizaciji Odbojgarske zveze Slovenije (OZS) in podjetja 2A Sports Lab omogočili spletne treninge našim članicam. Vodstvo kluba je neprestano spremljalo dogajanje in se pripravljalo na ponovni zagon treningov v živo, prav tako tekmovanj, ki smo jih vsi željno pričakovali.

Februarja smo od OZS dobili obvestilo, da se lahko začnejo treningi v kategoriji mladink in 2. DOL. Punce, ki so že pred tem začele posamično vadbo v fitnes centru Herkul na Prevaljah, so to novico sprejele z navdušenjem in takoj začele trenirati v dvorani, treningi pa so potekali pod strogimi pogoji NIJZ. Le nekaj dni pozneje smo vadbo v omejenih skupinah po 10 odbojkaric začeli tudi z mlajšimi skupinami. Punce, ki so večino časa preživele doma brez aktivnosti, so to odločitev z navdušenjem sprejele in začele redno trenirati. Po mesecu treningov so se začela odvijati tekmovanja v ligaškem delu, nekaj kasneje pa še v skupinah mladink, deklic, kadetinj in male odbojke. V ligaškem delu, kjer so dekleta nastopala v 2. DOL vzhod, so dosegla drugo mesto in le za eno točko izgubila možnost napredovanja v 1. B. DOL. V kategorijah mladinke, kadetinje, deklice in mala odbojka pa se nadaljuje skrajšan turnirski sistem za naslov državnega prvaka.

Seveda pa je pred vsemi igralkami dodatna obremenitev, saj morajo pred vsakim tekmovanjem izvesti HAGT. Ker so

tekmovanja po celotni državi, test pa velja le 48 ur, se moramo zahvaliti tudi Zdravstvenemu domu Ravne in tamkajšnji ekipi, da nam omogočajo hitro in pravočasno testiranje.

Za vse mlade igralkke, ki jim tekmovanje na državnem nivoju ni omogočeno, bomo organizirali turnir, na katerem se bodo pomerile s tekmicami iz sosednjih klubov na Koroškem.

V prihajajoči sezoni pa si želimo, da bi skupina mini odbojka 2 zaživela tudi v nekoliko drugačni obliki. Želimo privabiti otroke od prvega do tretjega razreda, da se nam pridružijo in spoznajo šport nekoliko drugače.

Pod budnim očesom vaditeljice in učiteljice bodo kolesarili, rolali, hodili na pohode in seveda spoznavali prvine odbojke, zagotovo najlepšega športa za dekleta.

Kljub težkim covidnim časom pa nam je uspelo podaljšati pogodbi z dolgoletnima sponzorjema, družbama Lek d.d. in SIJ Metal Ravne d.o.o. Z njuno pomočjo že leta uspešno vzgajamo generacije mladih odbojkaric na Prevaljah.

Zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb ter raka na debelem črevesu in danki je ključnega pomena, zato ne odlašajte, odzovite se na vabilo Programa Svit.

Če imate kakršno koli vprašanje v zvezi s Programom Svit, se lahko obrnete na Svitovo informacijsko točko v Zdravstveno-vzgojnem centru v drugem nadstropju upravne stavbe Zdravstvenega doma Ravne vsak četrtek med 13. in 15. uro (tel.: 02 870 52 14, e-pošta: aleksandra.horvat@zd-ravne.si) ali na Območno enoto Nacionalnega inštituta za javno zdravje (tel.: 02 870 56 04, e-pošta: jure.ploder@niz.si).

Svit Čas je, da pomislite nase. DRŽAVNI PROGRAM PRESEJANJA IN ZGODNJEGA ODKRIVANJA RAKA NA DEBELEM ČREVESU IN DANKI										Razredilo	ENOTA ZA MERJENJE OSVETLJENOSTI	GLAVNO MESTO PAKISTANA	TEČAJ (ZASTAR.)	MJAN-MARSKA VALUTA, KJAT	PESNIK FLISAR	VSTOP-NICA
MANIŠA PTICA PEVKA																
TEMELJNI ZAKON DRŽAVE																
STROKOVNJAK ZA KLETARSTVO																
ROČNA RIBIŠKA MREŽA NA PALICI													LEV TOLSTOJ IZPIRALEC ZLATA			
Razredilo										PLAČA, OSEBNI DOHODEK						
										HOJA						
AMERIŠKI ASTRONOM (ASAPH)														RAHLO VITA GROBA BOMBAŽNA PREJA	PODALJSEK MENICE	
OBJAVITEV NEKDANJI ETIOPSKI KNEZ																
AVTOR: IVAN CINGERLE	OBLIKA TELESNE DEJAVNOSTI	MORSKA VODA	KANT-AVTOR SMOLAR	KOBILA, ZLASTI SUHA	15. IN 4. ČRKA	BOŽJI SEL	GLASBENIK GJURIN	PIŠČAL IZ LUBJASTE CEVKE SPOJNA, VEZ				NOŽEV HRBET				
												ZVRST GLASBE				
IZLET-NIŠKA TOČKA LJUBLJANČANOV											PISATELJ JANČAR					
											PISATELJ PARTLIJČ					
LIČNICA												MOJZEŠOV BRAT LATINSKO-AMERIŠKI PLES				
OČRT, PRIKAZ					TRNAT GRM Z BELIMI CVETI SPOKOJ						KRAJ NA KOPRSKEM			NADA ŽGUR		
											OČE			RECIKLIRANJE		
RIHARD JAKOPIČ			NAZIV				POLJSKA PTICA						ŽELEZOV OKSID			
			SESTRIN MOŽ				MAKEDONSKO KOLO						SKUPINA PTIC V LETU			
TESNILNA PRIPRAVA								DELAVNICA UMETNI-KOV AKIJA, AKIA							BESEDA ENAKO-ZVOČNICA	SNEG NA PODLAGI
Razredilo	AMERIŠKI PLAVALLEC (MICHAEL)	VARJENI ŠIV				SPOJ ROKE S TRUPOM LETALNA NAPRAVA						NEMŠKA PESNICA (NELLY) TEKOČINA V ŽILAH				
		LENUH, LENOBA														
NAČRT					FOKSTROT						NASPROTJE ANIONA					
					KANADSKA PEVKA LAVIGNE						GRŠ. MUZA LJUBEZEN. POEZIJE					
PLOŠČINSKA MERA							TRSKA						VRHUNEC SPOLNE NASLADE, ORGAZEM SEŠTEVEK			
							TROPSCO DREVO, EBENOVEC									
EMIL NOLDE			KRAJ V SOŠKI DOLINI VULKAN NA HAVAJIH					PERUNIKA						VAS V LOŠKI DOLINI	ANGLESKI PLES	
								PESNIK MERMOLJA								
LOŠČILO				OBROBNA GREDICA ZA ROŽE								UŠESNI NAKIT				
				DUŠKO LOKIN								OSKAR KOGOJ				
DELAVEC PRI PRÉDILNEM STROJU									SLOVENSKA TELEVI-ZIJK (ANJA)							
AMERIŠKI IGRALEC (SYLVESTER)									JAPONSKO MESTO NA HONŠUJU							

OKAJAMA: mesto na Honšuju, SACHS: nemška pesnica, PHELPS: ameriški plavalec, HALL: ameriški astronom, ALONŽA: podaljšek menice

